

Árómaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba avakaeté-iyaliyo. miráumai-ima maisuwéna Kórínti-naopa'a ména maanámbá agaimái Árómaa-naopa'a máyón-kwaasi agaimái moórá-ininko áwí'a Vípimba amúwana mátmakaiye. Árómaa-naopa'a kámááni-kwaasiti aiva'-náopa'a Ítári-marava'a kwáyon-daopa'an-iyé. Póro Árómaa-naopa'a kwíníyena póna Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasivimba mayái mayáníyena póna miwí túwa'naa umai to'mayaa umátinkanae séna maarán-ámbá agaimái Vípimba amúwana mátmakaiye. Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amáparawai sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokowana Ísun-aaiyavai áraire sewáiyé su'maiyavai arupí umái máyáawe Áánútu siráiyé. Áánútun-amankoma sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokaimpinkemba iyátínkáisasa Ísuwe tarúmai aúnái'a umái kwémaewe. Áánútuna ámáánkona mayái-áínkwará'á agaimái amúwana mátmakaiye.

1 ¹ kemá Póro Ísu Káráisitina mayái-kwáásígo é'a maanámbá agaimarúmpo ísáaro. Áánútu kembá aantá-kwaasi ítamarena séna kesáái áséi-kwasai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. ² naaóv'á'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena mináséi-kwásái simái asirámakain-aimba súwasa aúvái-kwandaavimba agaimakáawe. ³ mináséi-kwásái Áánútu ááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitintavesa simái agaimakáawe. kwemá kwaásimo kunaúkaimba anóndako áwí'a Tévíti aisaavutantamba uráiwaiman-iyé. ⁴ kwenamankó Áánútunopakemba póna Áánútu kwembá pukáimpinkemba usásinankaraintaveta minánón-ásiráyámbá awánéta séta Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁵ ó'on-ó'om-baravaken-kwaasi kwenáaiyavesa áraire sésa taagwiyavónááontavena Áánútu Káráisitimba imáyáa amúwana kentávéna séna kesáái kosimátíma'mae naauwó séna kawé'-má'yái símakaiye. ⁶ Ísu Káráisitina kwaási-i'a ónááontavena Áánútu tááyena keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawawigwara'a tááyariye. ⁷ mináíntávé'a imáyáa kwé'e'a maanáuvái agaimarúmpo ísáaro. keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawai Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a ónááontavena tááyariwai ísáaro. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁸ keinárawa'a Ísu Káráisitiye aráápamai máyáan-ainko amápar-ayampa-kwaasiva'a kóyáwé isasá ísáawa'a Ísu Káráisitina mayáiyávé'a imáyáa

é'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁹Áánútuna mayái karuwaa'á umái kwémae'a ááninkon-aai áséi-kwasai kwésimatime'a keinárawatave'a námúnaa símae kwéiyunda Áánútu kwéisaiye. ¹⁰kentópa'o ímo kúndayave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa úmae iyé'a arááímo táínamo e aambá kwisínkéné'a Árómaa-naopa-kwaasiye komáéno kwésune. ¹¹Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isa'a kotúwa'naa ona'á kwenááiyave'a asiramái imáyáa ónááontave'a kentópa'a kónáe sé'a kwéune. ¹²mirámó ína'o é'a keinárawa'a túwa'naa ona'á kembá súwa'naa ónááowe. Ísu Káráísitintave'a imáyáa kwé'e'a túwa'naa ona'á kembá mirá ónááowe. ¹³kesi kwaásiyono. kentópa'o ímo kúndayave'a sáwí-imayaa ováínivo maanámbá ísáaro. sáwíva-kanaa kónáe sé'a únda moórá-yantaako tátoraísa'a máyaumne. ó'onkaa-kwaasivimbo Áánútuna aambó agaráátinkaawanasamo kwakáantemba keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi owa'á mirá ónáe sé'a kwéune. ¹⁴Áánútu súwa'naa uráintave'a sáwíva-kwaasi anón-daopare sáwíyan-daopare amápar-aimbo ísaraawaiye ímo ísaraawaiye túwa'naa onó. ¹⁵mirámó únda Árómaa-naopa'o máyáan-kwaasi áséi-kwasai kosimátimenae sé'a kwéune.

áséi-kwasai gona asirayán-kwásái.

¹⁶áséi-kwasaiyave'o ímo sigaeyávé'o kwéunda maarán-áimbán-iyé. áséi-kwasaiyavesa árairemo kwésewai Áánútu kwená asirayándéí miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaiye. aiva'á Yútaa-kwaasi ísaraawasa naaémba ó'onkaa-kwaasi kwéisaawe. ¹⁷Ísu Káráísitin-aaiyavetaamo áraire kwésundayavenaya mindáyavenawe su'mai Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésisata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaumne. áséi-aimpinkemba mirán-áíntá ísaraumne. mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna
 Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena
 Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésimba
 pósa aúnaí'a umái kwémaewe
 agaimaréna siráiyé.

Áánútumba tínaaemba umámakaan-kwasai.

¹⁸Áánútu maanámbá agaráásínkaraiye. marapá-kwáásí sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa mirámó kwéomba Áánútuna árair-ainkona aambá áumbakaamba póna Áánútu áwáá'a séna kwíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye. ¹⁹Áánútu kwená ááimba íma aúpá'á maréna avora'á agaráátínkaraimba marapá-kwáásí awánésa íma imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíníye. ²⁰Áánútu maramó tarórrurainkakene minavumpinkéné Áánútuna ááimba awánésa kwená asirayámbó kwaíkwai'o kwéin-asirayamba kawé'á umái awánésa Áánútun-ane'a túrandei íma kwéawanaambanivo kwená ááimba á'a kwéisaawe. Áánútu

taróurain-tantaa'a awánésa pósa kwemó máyáin-aimba kanaán-umai kwéisaawe. mindáyavesa sáwí'o kwéomba miwítí ááinko isasá sáwí'a kwéowe. ²¹ Áánútu máyáin-aimba ísaraambanivo ivátuwesa kwenáwí'o mósá marésamo árai'a máyáiyé seráámbá íma mósá marésa súwi íma sésa ivátuwesa kaé'náer-imayaa kwéesa túnkain-ayampar-imayaa kwéesa ²² kampa'á sésa kawer-ímáyáágwára-kwáásiyá úne sembánivo sáwí-imayaagwara-kwaasi ésa ²³ Áánútu maí'mai'a kwéiwaina imáyáa íma mósá marésa kwaási úwawaakaamba numamá kwaí-kwaamba iraankavayaambá tarórumakesa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraawe.

²⁴ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa miwívimbá miwí túma sáwí'a kwéowe. ²⁵ Áánútun-aaí árair-aimba araaisésa kampar-áimbá kwégwaresa Áánútu amápa-tantaa'a taróuraiwaina imáyáa íma mósá marésa kwená mayái íma kwémaesa kwemó uráin-tantaakona imáyáa mósá marésa mintántáákóná mayái kwémayaawe. Áánútu áwíre su'mai mósá máraáraamba árai'a mindá íma mósá kwémaraawe.

²⁶ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa aaraí tuwai'máá'a tiyuwésa keyíái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa ²⁷ kwaai miráumai tuwainímbáá'a tiyuwésa keyíái kesuwainí kesuwai símae kwénaaesa mirá-sáwí'á úmae kwénaaontavena Áánútu miwí túra'a sáwí-meyamba arupí umái kwétimiye.

²⁸ Áánútu kwenáái árair-aimba arááíséntavenawe séna ánaaemba umátímísana miwítí sáwí-imayaago táái tinkéna isasá kentí imáyáavinkeni'o kwéomba uwóví'a kwéowe. ²⁹ ó'on-o'o-sawi-imayaago miwívimbá anómba isasá sáwí'o kwéomba íma agandésa túran-anda ésa sáwí'a umátinkesa kawé'-má'yáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tínkamowasa púwówasa aaisambá sésa kampa'á simátiyuwesa simái sáwí'a kwéumatinkesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa ³⁰ túwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésesa Áánútumba tíyámba kwéumankesa sáwí-aimba kwésimatinkesa kampa'á sé'a anón-kwaasiya úne sésa túma maé iyésa aúna-sawi-mayai mayánáe sésa mirá ésa tinóvowi táái araaisésa ³¹ tirumpimbá kawer-áimbá íma kwáyáísasa simáímo asirámakaini'a íma ésa miwítí kwaásiti imáyáa íma ésa tirumbá íma umátinkesa mirámó kwéomba ³² Áánútu amáámba símarena séna mirá-sáwí'ó kwéowai puwónááowe siráimba isésa íma ivátúwáamba mirá úmae iyésa íma agandésa mirámó kwéowaiyavesa aamoí kwéowe.

Áánútu aaivimbá kwémaitinkain-kwasai.

2 ¹ évakarawai tuwánésa sésa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésewai simátíménda ísáaro. mirámó kwésemba

keinárakwara'a mirá-sáwí'á kwéomba póna aaivimbá maitinkáina'a sáwí-meyamba mayánááowe. ² mirá-sáwí'ó kwéowai Áánútu aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímimba kwemó arupí umáimo mirámó kwéin-ainta ísaraumne. ³ évakarawai tuwáné'a sé'a sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwéseмба mirá-sáwí'á kwéomba pó'a Áánútu aaivimbá íma maisinkéna sáwí-meyamba simíníye íma seró. ⁴ sáwí'a kwéowana Áánútu arumbá umátinkena íma ááema sáwí-meyamba tíména timu'maréna máyáíye. mindáyave'a úwoisan-tantaa'an-íye íma seró. sáwí'o kwéomba tuwé'a Áánútumpa'a ténááontavena arumbá umátinkena timu'maréna máyáíye. ⁵ ánivo kemá tirunté maré'a sáwí'o kwéomba íma tuwé'a Áánútumpa'a íma kwétewe. mirá-sáwí'á úmae kwéiyontavena Áánútumo áwáá'o sénamo arupí-sawí-meyambo tímínín-kanaa tínana Áánútu áváaraumai sáwí-meyamba tímínana anómba íníye. ⁶ minkánáá tínana amáparawai miwítí mayáiyávéna kawe'-mékéné sáwí-meyane anondá tímíníye. ⁷ kawe'á úmae kwéiyesa sésa Áánútu kentáá súwí'a mósá maréna ságamasinkenaya maí'mai'o ónaunda-ita umásinkaniye kwésewai Áánútu aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoní'a umátinkaniye. ⁸ kesáyáváyé su'mai imáyáa ésa kawer-áimbá tínaaemba umámesa sáwí-aimba kwégwaraawai Áánútu áváaraumai áwáá'a tiyéna sáwí-meyamba tímíníye. ⁹ sáwí'o kwéowai Áánútu tí'a índai'a umátinkena umbai-yántáá'á tíména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹⁰ kawe'ó kwéowai Áánútu ságamatinkena túwí'a mósá maréna paru umátinkena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹¹ íma taainkaar-umai-meyamba tímínívo arupí umai-meyamba tímíníye.

¹² ó'onkaa-kwaasi Áánútu naaóv'ó Mósesimbo simámakain-amaamba íma isésa sáwí'a kwéontavena máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa arááíséntavena Áánútu minámáánkóná ááinkwara'a aaivimbá maitinkániye. ¹³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa ímo kwaráíyanamo éna Áánútu arupí umái máyáawe íma síníye. ¹⁴ Áánútu ó'onkaa-kwaasi kwená amáámba íma simátímakowasa miwítí imáyáavinkembo minámáámbó kwarésamo ombá minámáámbá ísaraan-kwaasiraamba kwéowe. ¹⁵ mirámó kwéomba Áánútuna amáámba miwítí imáyáavimba kwáyáísasaraamba máyáawana tirumpimbá aai kwéna kawe'ó ontávéna mináinkó séna kawe'á kwéowe séna sáwí'o ontávéna sáwí'a kwéowe kwésiye. ¹⁶ moórá-kanaamo tíanamo éna Áánútu Ísu Káráísitintavena sínana kwemá kwaásiti imáyáa aúpár-ímáyáa taaímbarena aaivimbá maitinkániye. áséi-kwasaimo kwésimatimunda mináinkwárá'á kwésimatimune.

**Yútaa-kwaasi Áánútuna amáámba tokáundaya
póna kwésuwa'naa-íye siráan-kwasai.**

¹⁷ Yútaa-kwaasiya úne kwésewai ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraundaya póta kawe'á umáíya máyaundaya

Áánútuna kwaásiya úne sé'a kentúma mósá kwémaraawe.

¹⁸minámáámbá ísaraantave'a Áánútumbo arááímo tainí'o kwéon-aimba isé'a kawé'ó kwéon-tantaare sáwí'o kwéon-tantaare kanaán-umai taaímbare'a ¹⁹asiramái sé'a kawer-ámbó ímo awánaraan-kwaasi kanaán-umai agaráátinketa túnkain-ayampa'o máyáan-kwaasi kanaán-umai sáma kwégamatinketa ²⁰táá'a íma ísáan-kwaasi kwéagaraatinketa iyámpóiraani'a on-kwáási kwéagaraatinkaundayaawe kwésewe. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraantave'a imáyáa é'a sé'a amápar-aimba iséta árarir-ainta kwésune-imayaa kwée'a pó'a mirán-áímbá kwésewe.

²¹évakarawaimo kwéagaraatinkaamba keinárawakwara'a mináímbá kwaráaro. umóyámbá íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a íma mirán-oro. ²²aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a íma mirán-oro. kampar-ísóígó sáwí-yantaa'a iyémó kwéseмба keinárawakwara'a sáwí'a kwée'a minkámpár-ísóígóná naaúmpa'a sáwí'a kwéomba mindá iv'á'á túwáaro. ²³Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá kwémaraambanivo minámáámbá araisé'a sáwí'a ombá kwaási tuwánésa sésa Áánútu áwí'a sáwí'a kwéumankaawe kwésewe. ²⁴mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-ai aúváfimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi sáwí'a kwéontavesa ó'onkaa-kwaasi
tuwánésa Áánútumba simái sáwí'a kwéumankaawe
agaimaréna siráíye.

²⁵Yútaa-kwaasi ontáv'é'a túra'a kárámai araa'éna kwée'a sé'a Áánútuna kwaásiya úne kwésewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwaráamba Yútaa-kwaasi ombá mindá kawé'a kwéumatinkaivo minámáámbá íma kwaráamba Yútaa-kwaasi é'a túra'a kárámai araa'éna uráamba mindá íma kawé'a umátinkaisa'a úwoi-kwaasiraamban-owe. ²⁶ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwarááwanamo imbá Áánútu séna Yútaa-kwaasiraamba é'a túra'a kárámai araa'éna kwéowairaamba é'a kesí kwaásiraamban-owe kwésiye. ²⁷Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yútaa-kwaasi isé'a túra'a kárámai araa'éna uráambanivo minámáámbá arááíraamba pósa ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai minámáámbá kwégwaraawaimo ésa aavimbá maitinkánááowe. ²⁸⁻²⁹túra'a kárámai araa'éna kwéowai mindáyavenawe su'mai íma Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-ovo Áánútun-amanko miwítí sáwí-imayaa maitíyukaiwai Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-owe. agaimakáin-amaanko íma mirá kwéumatinkaivo Áánútun-amanko mirá kwéumatinkaiye. mirámó kwéon-kwaasiyavesa ó'on-kwaasi íma aamoí kwéumatinkaavo Áánútuwe su'mai aamoí kwéumatinkaiye.

3 ¹Ímo ó'onkaavimban-ivo Yútaa-kwaasivimba nóran-kawe-tantaara paáuruiyo. túmo kárámaimo araa'énamo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paáuruiyo sembó ²sísaa íya'o é'a anondá sé'a kawe-tántáá'á paáréna aiva'á Yútaa-kwaasi Áánútun-aaimo tátoranaaontavena simátímakaiye sénaumne. ³simátímakaimbanivo évakarawai Áánútuntavesa íma imáyáa ésa kwenáái íma kwétaagwiyavowe. mirá kwéovo Áánútu íma mirá éna kwemó siráintemba kwéena simái asirámakaini'a kwéiye. ⁴kwaási kampar-áimbá kwésevo Áánútu áraraine su'mai kwésiye. Áánútuntavena simái aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

enááigo áraraine su'mai isasá kwaási
ísaraawe. íma kanaán-umai aaivimbá mayankánááovo enááigo
amápa-kwaasi
táái kwéusayaaitye

agaimaréna siráiyé.

⁵kesáámó sáwítaamo úndavinkemba Áánútuna kawe'-má'yái avora'á kwégwaintaveta sáwíta kwéunanaya Áánútu sáwí-meyamba símímba sáwí'a kwéiyeya íma seno. mirán-áimbá kwaásiti imáyáavinkemban-ivo íma miráyá seno. ⁶Áánútumo ímo arupí umáímo ménaraankasi naaémba amáparawaimo máyáawaina ááintavena íma tísaa isinó.

⁷moórá-aimba ísáaro. kesáámó kampar-áimbó súndavinkemba Áánútuna áraraimba avora'á paárisana kwenáwí'a mósá anómbe kwéiyintaveta kesáámó sáwí'o kwéundayavenaya Áánútu aaivimbá maisínkáimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. ⁸mirán-kámpár-áimbó kwésemba mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o kwéundaya mimpínkémbá kawe-tántáá'á paárinana Áánútu áwí'a iyíníye íma mirán-áimbá seró. évakarawai kesúwí'a sáwí'a umásinkanaaontavesa kentávésa kampa'á sésa mirán-áimbá kwésiye kwésevo Áánútu miwí aaivimbá maitinkéna arupí umái sáwí-meyamba timíníye.

amáparawai íma arupí umái máyáan-kwasai.

⁹kemá Póro mináimbá imáyáa é'a sé'a Áánútu aúranka'a íma maaráníye. Yútaa-kwaasiya kawe-kwáásíyá únasaya ó'onkaa-kwaasi sáwí-kwaasi owémá íma mirán-ivo ké'naan-aimba sé'a sáwí-imayaago amáparawai tátokaiye kwésune. ¹⁰mindáyavena Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna

Áánútu aúranka'a amáparawai íma arupí umái máyáawe. ¹¹ánivo amáparawai arupí íí-yántáá'á íma kawe'á umái kwéawanesa Áánútuwe maénáe íma kwésewe. ¹²amáparawai Áánútumba tínaemba umámesa sáwí-amba kwarésa kaé'náe'a ésa íma kawe'á kwéowe. ¹³kwaásimo pu'máímo kaviraantembá miwí tááigo mirá kwéisasa kampa'á kwésimatiyuwaawana miwí

tááigo kwaavainkómó kwaásimo vaintembá kwéisasa ¹⁴ anómba simái sáwí'a umátinkesa ¹⁵ ááéma tínkamowasa púwówai mésa ¹⁶ kwénaaopa'a tí'a úni'a umái umbai-yántáá'á timésa ¹⁷ íma paru umátinkesa ¹⁸ Áánútu áároi íma inkaisésa ivátuwesa máyáawe agaimaréna siráíye.

¹⁹ Áánútu amápa'-maravaken-kwaasiyavena áamámba séna mináímbá kwáráaro siráímbanivo araaiséta amáparawaiya Áánútu aúranka'a sáwí'a éta súnnda arupí umáíya máyaumneya íma árai'a kwésune. ²⁰ Áánútumo siráin-amaamba kwáyáísata amáparawaiya íma árai'a séta amápar-amaamba kwégwaraundaya póna Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawe síníye sénaundaya kampar-áímbá sénaundayaawe. áamámba kwéiseta sáwí'a uráumneya kwésundayaawe.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu arupí umátínkáin-kwasai.

²¹ Áánútu aúiná-amba agaráásinkenaya Áánútu aúranka'o kwaásimo arupí kwéumatinkain-amba agaráásinkenaya kwemó siráin-amaamba íma imáyáa éna minámbá agaráásinkaraiye. mináíntávésa naaóv'á Mósesiye Áánútun-aai simátímakowaiye minámbá paáriníye-aimba simátimesa agaimakáawe. ²² kwaási Ísu Káráísitavesa sésa árai'a kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásínkaraiye kwésewana miwíyávéna Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai Áánútu arupí kwéumatinkaimba mimbórá-ámbá kwáyáíye. ²³ amáparawai sáwí'a ésa Áánútumbo arááímo kwétaini'o umáímo ménaesamo ombá ívé'a íma miráumai máyáawana póna ²⁴ Áánútu úwoi túwa'naa ena arumbá umátínkáísana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkembo iyátinkena Áánútu aúranka'a arupí umátínkanintavena pukáíye. ²⁵ Áánútu séna sáwí'o kwéom-beyamba maitiyuwáníntavena Ísu Káráísiti puwínana kwená naaemá kumíníye siráimba mináíntávéta séta árai'a mirá kwéíye kwésundayavenaya kentáási sáwí-meyamba kwémaisyuwaiye. ááemo sáwí'o uráamba Áánútu íma ááéma sáwí-meyamba tiména kwemá arupí kwéimba awánanaaontavena séna naaémba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáníye siráíye. ²⁶ ívé'a Áánútu arupí kwéimba awánanaaontavena kwaásimo sáwí'o kwéontavena imáyáa éna maará kwéíye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba kwémaitiyuwain-aintavesa áraire kwésewai Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaiye.

²⁷ miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáíye. kentáási kawé'-máyáíyávéna ímanivo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavena mindáwe su'maiyavena Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáíye. ²⁸ simátimunda árair-aimban-íye. Áánútuna áamánta kwégwaraundayavenaya ímanivo kwenáíiyaveta áraire súndayavenaya

Áánútu kwenáuranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. ²⁹ íma Yútaa-kwaasiye su'mainovo ó'onkaa-kwaasigwara'a túwa'naa ínintavena Áánútu máyáíye. ³⁰ mimbóráwái Áánútu ména Yútaa-kwaasiya kwenáuranka'a arupí umásinkenaya ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéumatinkaiye. ³¹ kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundayavenaya Áánútu arupí kwéumasinkaisata miráumai Áánútuna ámáámba íma tuwéta minámáánkóná ááimba awánéta kwégwaraumne.

**Ááváramu Áánútun-aaiyavai áraire siróntavai arupí
umái máyáane Áánútu siráin-kwasai.**

4 ¹ Ááváramu Yútaa-kwaasiya síkwá'náma kwenááimo simátíménda ísáaro. ²⁻³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráíye agaimaréna siráíye. Ááváramuna kawel'-má'yá'yávénamo Áánútumo sénamo arupí umái máyaane siráinkakai Ááváramumo kwená mayá'yávénamo áúma maéna iyúmba kwáísino. Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyáane siráimba mindáyavena Áánútu aúranka'a Ááváramu áúma maéna iyúmba íma kwáyombaniye. ⁴ moórá-aimba ísáaro. moóráwaina mayái kwémayaawana meéyámbó kwétimimba íma úwoi kwétimivo miwítí mayái awánéna meéyámbá kwétimiye. ⁵ maarán-áímbá árair-aimban-íye. kawel'-má'yái kwémayaundayavena arupí umái máyáawe-aimba Áánútu íma kwésivo Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavenaya Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. sáwí'ó uráundayaamo arupí kwéumasinkainta Áánútuman-íye. ⁶ Áánútu kawel'-má'yáímó mairáantavena íma imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire siráantavena imáyáa éna arupí umátínkáiwai miwí tirunkó kawel'á kwéiye. mináíntávéna naaóvá'á Tévítí aúváivimba agaimaréna séna

⁷ Áánútu sáwí'ó uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawel'á kwéiye. ⁸ sáwí'ó uráawai Áánútu íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawel'á kwéiye agaimaréna siráíye.

⁹ mináímbá túra'ó kárámaimo araa'énamo uráawai Yútaa-kwaasiyavenawe su'mai íma séna ímo túra'ó kárámaimo araa'énamo uráawaiyavenagwara'a Tévítí séna miwítí sáwí-imayaagwara'a maitiyúwáísana tirunkó kawel'á kwéiye-aimba siráíye. ó'omba mináímbá sé'a Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráíye agaimaréna siráíye. ¹⁰ Ááváramu áúra'a íma kárámai araa'éna urónka'a Áánútu kwentávéna séna arupí umái máyaane séna ¹¹ Áánútun-aaiyavena

áraire siróntavena arupí umái máyaandawai ómpo enáúra'a kárámai araa'éna uwó súwana mirá uráiyē. miráumai túra'o ímo kárámaimo araa'énamo uráawaigwara'a Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. miwí Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésesa pósa Ááváramuntavesa kentáá síkwá'náraamban-iyē kwésewe. ¹²súra'o kárámaimo araa'énamo kwéundawaiya kwemá kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. súra'o kárámaimo araa'énamo kwéundayavetaawe su'mai ímanivo Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe Ááváramuntaveta kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. Ááváramu áúra'o ímo kárámaimo araa'énamo urónka'a Áánútun-aaiyavena áraire séna máyomba póna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai tíkwá'náman-iyē.

**Áánútun-aaiyavai áraire sewái Áánútu simái
asirámakaimba timínín-kwasai.**

¹³naaóv'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba séna ewé enaísaavutantamba ónááowaiye amápa'-marama kentí maramá kwáyáiyē siráiyē. Ááváramu Áánútuna ámáámba kwakóntavena ímanivo kwenááiyavena áraire súwana Áánútu séna arupí umái máyaane súntavena Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba siráiyē. ¹⁴Áánútu simái asirámakon-aimba Mósesimbo simámakain-amaambo kwégwaraawaiyavena íma siráivo Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewaiyavena siráiyē. mirámó ímo uráinkakai Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai úwoiyavesa sesinó. Áánútu simái asirámakaimba úwoiyavena sisinó. ¹⁵ámáán-aimba kwáyáísasa arááírántavena moórá-amba Áánútumo áwáá'o sénamo sáwí-meyambo timínín-amba paáururaiye. ámáán-aimbo ímo kwáyáinkakai íma arááísísina. ámáán-aimba kwáyáiyē.

¹⁶Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simái asirámakon-aimba siráiyē. miráumai Ááváramu aisaavutantambo ónááowai Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowai Áánútu úwoi túwa'naa ena simái asirámakaimba timíníyē. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo ísaraawaiye su'mai ímanivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siróntemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai kwemá úwoi kwétuwa'naa-iyē. Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundawaiya Ááváramu kentáá síkwá'náraamban-iyē. ¹⁷Áánútu aúranka'a Ááváramu máyowana maarán-áímbá simái agaimaréna séna

ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'áma

óne Áánútu siráiyē

agaimaréna siráiyē. Áánútu púwómpinkembo kwéusasintinkaiwai éna kwemó aaimó sisanamó ímo kwáyáin-tantaakomo

kwévaariwain-aaiyavena Ááváramu áraire siráiyē. ¹⁸kwaási ímo paáronaaon-tantaatavena Áánútu Ááváramuntavena súwana Ááváramu árai'a mirá íníyēna siyé siráimba póna ó'on-o'on-kwaasi tíkwa'náman-iyē. Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

enaísaavutantambo ónááowai
sáwíva-kwaasi paáronaaowe

agaimaréna siráimba pósa paáruaawe. ¹⁹ááéma Ááváramu anónu'mai karéna ména sáwívar-ima 100 ima maisuwéna máyowana awainínkó Séraa ageínimbá máyowana póna íma imáyáa éna Áánútuntavena asiramái imáyáa kwéena ²⁰Áánútu simáímo asirámakon-aintavena áraire séna íma kaer-ímáyáa éna asiramái ména Áánútu áwí'a mósá maréna ²¹séna Áánútumo simáímo asirámakainten-umai kanaán-umai iyámpói simíníyē séna ²²miráumai Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena séna arupí umái máyaane siráiyē.

²³arupí umái máyaane siráimba íma Ááváramuntavenawe su'mai siráivo ²⁴kentááyávénagwara'a mirán-áimbá siráiyē. Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiwain-aaiyaveta áraire súndayavenaya séna arupí umái máyáawe kwésiye. ²⁵kesáámó sáwí'o uráundayavenaya kentáási sáwí-meyambo maisiyuwáníntavenaya Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kumpuwúwana Áánútu kwenauranka'a arupí umásinkanintavenaya pukáimpinkemba usásinankaraiye.

Áánútu arupíya umásínkáin-kwasai.

5 ¹Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenauranka'a arupíya umásínkarenaya Ísóigo Ísu Káráísitina mayáímá imáyáa éna paru kwéumasinkaisata mimbóráí'a umái kwémaumne. ²Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ipata mósinkaraisata méta Áánútuwe ságayan-ayampata ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya sirunkóyá aamoí kwéiyē. ³umbai-yántáá'ó kesópata kwáyáimba sirunkóyá aamoí isatá minúbái-yántáá'á kwáyáintaveta asiramái méta íma sívón-káinta ⁴mindáyavena Áánútu séna kawel'á umái máyáawe sisatá mindáyaveta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaunana sirunkóyá aamoí kwéiyē. ⁵kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaundaya kentááyávéna íma awinkánimba póna íma sigaeyá íníyē. Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbéna Áánútumo kentááyávénamo anón-imayaamo imbá kwéagaraasinkaimba póta kwesémo ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya póna íma sigaeyá kwéiyē.

⁶kesáá íma asiramái máyaawanana Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kesáámó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkembo kusúwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáiyē. ⁷arupí-kwaasigombo áwa'naa

ónaundayave'a puwónáe senkákái umbái taisinó. kawe-kwáásígómbó áwa'naa ónaundayave'a kwená anondá puwónáe sésa púwósino. íya púwósino. íma isáúmne. ⁸ánivo kesáámó sáwítaamo umáíyaamo máyaundaya súwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáíye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba Áánútu arumbó símímba mindá kwéagaraasinkaintaawe. ⁹Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna pukáintavena Áánútu aúranka'a arupí umásinkarainta pónaya Káráísiti árai'a kentáásí sáwí-meyamba maisíyukaintavenaya Áánútu íma áwáá'a siyíníye. ¹⁰kesáá Áánútumbo síyámba umánkaraundaya kwenááninko kentááyávéna imáyáa éna pukáimba póta Áánútuwe mimbórá-imáyáávátá máyaundaya miráumai Ísu Káráísiti úwoi ména póna árai'a kawer-ámpá'ó kwégundayavenaya kwégarakwiíye. ¹¹íma mináíné su'mainivo maarán-áínkwárá'án-íye. Ísógo Ísu Káráísiti Áánútunte mimbóráí'a umásínkáísanaya póna Áánútuntavena kesirunkóyá aamoí kwéíye.

Áándamunte Ísuntei kwaasái.

¹²maarán-áímbá ísáaro. aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááíraimba póna sáwí'ó kwéon-amba paáururaiye. sáwí'a uráimba póna púwón-amba paáururaiye. amáparawai sáwí'a kwéomba pósa púwón-ampa'a kwégo. ¹³Áánútumo Mósesimbo amáámbo ímo simámakonka'a kwaási sáwí'a uráamba isaná Áánútu misáwí'ó uráan-aimba íma agaimakáíye. ¹⁴aiva'á Áándamu máyowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesi usá máúnka-kwaasiyomba pukáawe. Áándamu Áánútun-aai arááírowasa kwempínkén-kwáásí évakarawai íma mirá umbá sáwí'a umbá pósa pukáawe.

Áándamu naaémbo paárinuwaimo íninteni'a éna Káráísitimo évakantantaa'ó íninteni'a íma uráivo ¹⁵sáwí'a uráimbanivo Áánútu úwoi kwésuwa'naa-intaawe. Áándamu Áánútun-aai arááíraimba pósa amáparawai pu'maé kwéiyomba árair-aimban-ivo Áánútu amáparawai úwoi túwa'naa ínintavena moóráwaimba Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kawe'á umátínkáva'a kwéiyimba minánkó usáyaaítaraiye. ¹⁶Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawaiya sáwí'a úmae kwéiyunanaya Áánútu íma mirá éna kawe'á kwéumasinkaintaawe. aiva-táwai aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááírowana Áánútu séna sáwí'a ónda po puwíníyone séna naaémba sáwíva-kwaasi sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'naa e'a kesúranka'a arupí umátinkanaumne siráíye. ¹⁷Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawai puwí-ámpá'á kwégwaraawana minánkó tátokaivo moóráwai Ísu Káráísiti maarán-ánón-káwé'-má'yái mairáíye. Áánútuntavesa súwa'naa uwo sewái úwoi kawe'á umái kwétuwa'naa-ena kwenaúranka'a arupí umái kwéumatinkaisana Káráísiti túwa'naa isasá asiramái mésa sáwí-mayaigomba kwéusayaaítaawe.

¹⁸ánivo mináinkóná ááimba maarán-áimbán-iye. aiva-kwáásígó sáwí'a urónkakemba Áánútu amáparawaiyavena séna sáwí'a kwéesa puwónááowe siráimba póna moóráwai Ísu Káráísiti kawé'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba iyátinkena aúnái'o umáímo maí'maí'o ónááoni'a kwéumatinkaiye. ¹⁹aiva-kwáásígó Áánútun-aaí arááironkakemba amáparawai sáwí'a uráambanivo moóráwai Ísu Káráísiti Áánútu siráini'a urónkakemba Áánútu kwenaúranka'a sáwívarawai arupí kwéumatinkaiye.

²⁰sáwí'a umbá Áánútu kwená ámáámba Mósesimba simámakomba mindáyavena miwítí sáwí-mayaigo anómba uráíye. mirá umbánivo Áánútu arumbá umátinkámae iyúwana anómba uráíye. ²¹ááema sáwí'o urón-imayaago tátokowasa pósa puwí-ámbá kwakáawe. mirá uráambanivo ívé'a Áánútumo arumbó kwéumasinkaiwaiya tátoraisata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaundaya kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti aúnáitaamo umáíya maí'maí'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

Ísuwe tarúmaiya máyaunda-kwasai.

6 ¹simátíménda ísáaro. maarán-áimbá íma seró. Áánútu úwoi súwa'naa úmae iyínana anómba ínintaveta sáwí'a úmae kwéiyeta ménae íma seró. ²puwón-kwaasimo miwítí sáwí-mayaigomo ímo ókwara'o tátotuwenamó kwáíntemba kentáávímbá sáwí-mayaigo íma tátotuwena kwáyáísata póta íma sáwíta úmaeta kwéiyeta ménaumne. ³maarán-áimbá ísaraawe. nombó pésinkaanta Ísu Káráísiti kweséya tarúsinkaisata kweséya pukáara'naraamba umáíya máyaunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyisata máyaumne. ⁴nombó pésinkaanta kesáá Ísu Káráísitiye puwúnasaya utaráara'naraanta kwéunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyiye. Áánútu kentáásivowa ó'oran-asirayandei pukáimpinkemba usásinankaraintemba kentáá usásisinkaraara'naraamba uráísata aúnái'a umáíya máyaumne.

⁵Ísu Káráísitima pukáimba kwemó kwaásiti sáwí-mayaigomba usáyaaitaraintemba kweséya tarúmai máyaundayavenaya sáwí-mayaigo kentáá íma tátokaiye. miráumai Ísu Káráísitimo pukáimpinkembo usásinankaraintemba kweséya tarúmai máyaundayaveta aúnái'a umáíya máyaumne. ⁶⁻⁷maarán-áimbá ísaraawe. puwówanamo ímbá sáwí-imayaago íma tátotuwena kwáyáísana kentáásí sáwí-imayaagona asirayámbá ánásainana kesáámó sáwí'o úmae kwéiyundawaiya íma táto'mae iyínintavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáísana kentáásí sáwí-imayaago kentáá íma tátokaiye. ⁸Ísu Káráísitiye pukáara'naraanta umáíya máyaundaya póta mináimbá árair-aimba isatá kweséya máyaumne. ⁹maarán-áintá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaisana puwí-ásíráyánkó íma tátoraisana ókwara'a íma kwévuwiye. ¹⁰sáwí'o kwéombo ánásanintavena mimbórá-táwai pukáimba póna mindáyavena íma

ókwara'a puwéna usásinena ména Áánútuntavena imáyáa kwéena máyáíye. ¹¹miráumai imáyáa é'a sé'a pukáara'naraanta umáíya máyaunanaya sáwí'o kwéundawaiya íma tátotuwena kwáyáísata méta Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya Áánútu aamoí ínkwáe-i'a umáíya máyaumne.

¹²kentí sáwí-imayaayave'a tirááíyave'a ováínivo sáwí'o kwéowai keinárawa'a íma tátoraino. ¹³kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye íma owé simái sáwí'a kwé'e'a pukáara'naraan-umai máyáawanamo usásintinkaisa'o máyáawai Áánútumpa'a kentúwawaa'a amé'a kwentáv'é'a owé simái kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye kwená kawe'-má'yáíyé su'mai máyáaro. ¹⁴Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kárákwiyisana Áánútu úwoi túwa'naa iwáí kárákwiyisana póna kentí sáwí-imayaago kentúra'a íma tátoraino.

Áánútu kwená mayái-kwáásí-i'a umátínkain-kwasai.

¹⁵mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáárá'á íma kárákwiyisana Áánútu úwoi súwa'naa iwáí kárákwiyisata mindáyaveta íma úwoi sáwí'a úmaeta íyóno. ¹⁶kwená mayái mayánaumnemo sembá kwemá kárákwiyisasa kwená mayái-kwáásí máyáawe-aimba ísaraawe. miráumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó tátokaina'a misáwí-máyái maimaé kwéíye'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-aaimo isáíyanamo éna kwemá kárákwiraina'a kwená mayái maimaé kwéiyiyana kwenuúranka'a arupí umátinkaniye. ¹⁷ááémo sáwí'o uráambayaigo tátokowasa naaémba árair-aimba simátíma'mae íyówa'a isé'a kentirumpimbá asiramái tátokaawa'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁸sáwí'o kwéum-bayaigo tátokompinkemba Áánútu iyátinkowa'a arupí-mayai kwémayaawana minárupí-máyáígó tátokaiye. ¹⁹íma asiramái máyáantave'a kesáái isánááon-aimba simátimune. ááéma sáwí'a ónáe sé'a ó'on-o'on-tantaakwara'a sáwí'a uwaná tátokombanivo ívé'a kawe'á ónáe sé'a kawe'-má'yáíyé su'mai kwémae'a Áánútun-dei-i'a oró.

²⁰ááémo sáwí'o um-báyáígó tátokonka'a kawe'ó íi-ímáyáá íma kwé'e'a ²¹sáwí'o uráamba ívé'a tigaemá kwéíye. sáwí'o untavéna íma kawe-tántáálá kentópa'a tiráíye. mirá-sáwí'ó úmae íyómpinkemba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a kwéowe. ²²Áánútu sáwí'o kwéumpinkemba iyátinkena kwená mayái-kwáásí-i'a umátínkaraimba pó'a Áánútun-dei-i'a umái mé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ²³sáwí'o kwéom-bayaigona anondá puwónááombanivo Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina mayái imáyáa éna aúnáitaamo umáíya maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraunda-kwasai.

7 ¹kesí kwaásiyono. amáparawai ámáán-aimba ísaraamba pó'a simátíménda ísáaro. úwoimo máyáanka'a ámáán-ainko

kárákwiraimba póna puwíyamba mináínkó íma kárákwiyiniye. ²ámáánkomo siráintemba aarakwá'ó ombá awaikómó aúvaimo máyáinka'a awainínkó kwesé tarúmai máyáísana awaikómó púwísanamo imbá tarúmaimo máyaayamba kwéanasaiye. ³awaiómó máyáinka'a aaraigómó ó'on-kwaasigoe námae kwénaaisanamo imbá sáwí-inimban-iyé kwésevo awaikómó puwínanamo éna áamáánko siráintemba ó'on-kwaasimo mayánimbo éna kanaán-iyé.

⁴kesí kwaásiyono. miráumai keinárawatavenawe séna Ísu Káráísiti pukáimba Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráísitiye tarúmimo máyáantave'a pukáara'naraambo umáímo máyáamba minámáánkó íma tátokaivo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawe. Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankarawai Ísunde-i'a umái mé'a pó'a Áánútuna mayái kwémayaawe. ⁵ááéma sáwí-imayaayaveta sirááiyavetaamo uráundarata íma mirán-oro siráin-amaamba iséta imáyáa éta ivátuweta sáwí-imayaayaveta sirááiyaveta éta sáwí'a éta puwónaunda-amba kwaréta ⁶miráyá uráunda ívé'a Áánútu sáwí-imayaago tátokaimpinkenta iyásínkáísanaya Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaanko íma tátokaisata ááéraan-amba Mósesimo agaimakáin-amaankona aambá íma kwaréta aúna-amba Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraumne.

Áánútuna áamáambo ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino siráin-kwasai.

⁷mináímbó imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaantave'a sáwí-amaamban-iyé íma seró. minámáán-áímbó ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino. túran-anda íma oró. minámáánkómó ímo mirá siráinkakai súran-andamo úndayave'a sáwí'a kwéune íma súsino. ⁸minámáánkó séna túran-anda íma oró siráimba kempímbá sáwí-imayaa kwáyáimba pó'a minámáámbá araaisénáe sé'a súran-anda ávááraumai uráumne. minámáánkómó ímo kwáyáinkakai sáwí'o kwéunda íma imáyáa é'a sáwí'a kwéune súsino. ⁹ámáánko íma mirá oró siráimba íma isé'a kawé'a umái máyaumne-imayaa é'a mé'a naaémba minámáámbá ísaraunda araaisénáe sé'a arááíraunda ¹⁰mindá puwónaundawai úne. minámáámbó kwakáundarakai kawé'a umái máyausino. minámáámbá arááíraundawai pó'a puwónaundawai úne-aimba ísaraumne. ¹¹minámáánkó séna íma mirá oró siráimba kempímbá sáwí-imayaago kwéna póna kampa'á simásiyuwaisa'a mináímbá araaisénáe sé'a arááíraunda pó'a puwónaundawai úne.

¹²miráumai Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaan-aimba íma mirá oró-áímbá Áánútun-aai arupí-aimba kawer-áímbán-iyé. ¹³minkáwér-áínkó íma puwónaundai'a umásínkaraivo kesí sáwí-imayaago

puwónaundai'a umásínkaraiye. sáwí-imayaayave'a siráái kwétaimba pó'a minámáámbó araisénáe sé'lo arááiraunda puwónaundawai é'a kesí sáwí-mayaigona ááimba ávááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. minámáánkó séna íma sáwí'a oró siráimba pó'a kemó sáwí'lo uráunda kesí sáwí-imayaago anómbe sáwí'a úwa'a awánaraumne.

sáwí'lo kwéundawaiya tátokain-kwasai.

¹⁴ámáámba Áánútumpakemba kunkáivo kemá marapákén-kwáásí únana sáwí'lo kwéundawai tátokaisa'a minímáyáágóná mayái kwémayaumne. ¹⁵kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a mirá ónáe súndanivo íma mirá kwéune. sáwí'lo úndayavena íma kwésinkaisa'a íma mirá ónáe súndanivo mirá kwéune. mirámó kwéunda íma kawer-ímáyáá kwéune. ¹⁶íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'ó kwéundayave'a sé'a Áánútu siráin-amaamba kawer-ámáámbán-iye kwésune. ¹⁷sáwí'lo kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune. ¹⁸marapá-kwáásí únda kanaán-umaimo kawe'ó únda kempímbá íma kwáyáísa'a awánaraumne. kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a íma kanaán-umai kawe'á kwéune. ¹⁹kawe'á ónáe sé'a úndanivo íma mirá é'a íma sáwí'a ónáe sé'a úndanivo úwoi sáwí'a kwéune. ²⁰íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'á kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune.

²¹maarán-áínkóná ááimba kwáyáíye. kawe'á ónáe sé'a úndanivo sáwí-imayaago tavisímae kwéiyisa'a ²²kesirumpimbá Áánútuna ámáántave'a aamoí kwéundanivo ²³moóra-ainkona ááimba kempímbá kwáyáísana sáwí'lo ónáe súndawai kembá tavisisaná Áánútuna ámáámba kawer-ámáámbá pó'a kwaránáe súndawai tavisisaná sáwí'lo ónáe súndawai tavisimái tátokaiye. ²⁴eésé'á kwéunana sirunkó sáwí'a kwéisa'a máyaundayave'a sé'a sáwí'a kwée'a puwónaundai'a kwéundavinkemba nááwa siráníyono kwésunana ²⁵Ísóigo Ísu Kárásíti siráísa'a Áánútuntave'a súwi kwésune.

miráumai kesirumpinkén-ímáyáá kwée'a sé'a Áánútuna ámáámba kwaránáe súndanivo kesúgoma sáwí-imayaavinkemba sáwí'a kwéiye.

Áánútun-amankomba arááimo kwétaini'a kwéon-kwasai.

8 ¹miráumai Ísu Kárásítiye tarúmai máyáawai miwítí sáwí-meyamba maitíyukaintavena Áánútu íma aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba íma timíníye. ²ááéma sáwíta uráundawai tátokowata puwónaundawaiya ówánanaya Ísu Kárásíti iyásínkaraisata kweséya aúnái'a umáíya máyaunanaya Áánútun-amanko kárákwiyisana Áánútu aavimbá íma maisinkénaya íma sáwí-meyamba simíníye. ³Áánútu kwená ámáámba siráimbanivo sáwí'a ónáe séta minámáámbá íma kanaán-umaiya kwakáunda póna minámáánkó sáwíta umáíya máyaundavinkemba

íma síkaisata máyaunanaya naaémba Áánútu ááninkontavena séna sáwí'a kwéomba po miwíyávái se kumpuwíníyone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o kwéundawaiyaamo úndanten-augwarawai maimaéna kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáíndayavenaya kumpukáíye. ⁴Áánútu mirá uráimba póta sáwí-imayaayavetaamo sirááiyavetaamo kwéunda ímo mirá kwéetaamo Áánútun-amankomo siráini'o kwéetaamo éta Áánútuna áamáanko siráintemba miráyá umáíya arupíya ónaumne. ⁵sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéowai miwítí sáwí-imayaago tátokaivo Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéowai kwená kawer-ímáyáágó kwégarakwiye. ⁶miwítí sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-amankombo arááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai paru umái aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷sáwí-imayaayavesa tirááiyavesa kwéon-imayaawe su'mai kwéowai Áánútuna áamáamba íma kanaán-umai taagwiavésa Áánútuna namuro-kwáásíráámbá kwéowe. ⁸sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini'o kwéowai Áánútu íma aamoí kwéumatinkaiye.

⁹Áánútun-amankomo kentirumpimbó máyáimbo é'a sáwí-imayaayave'o tirááímo kwétaini'a íma kwée'a Áánútun-amanko siráini'a kwée'a máyáawe. Ísu Káráísitin-amanko tirumpimbó ímo máyáiwai íma kwená kwaási-í'a kwéowe. ¹⁰Ísu Káráísitin-amanko kentirumpimbó máyáimbo éna Áánútu kwenaúranka'a arupí umátínkaraimba pó'a kentimankó maí'mai'a íníwai é'a sáwí'o uráantave'a kentúgoma puwíníwaiman-owe. ¹¹Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana kwenamankómó kentirumpimbó máyáimbo éna keinárawakwara'o éna puwónááompinkemba usásintinkaniye. kwenamankó kentirumpimbá máyáintavena Áánútu mirá íníye.

¹²kesí kwaásiyono. mináímbá imáyáa íyata íma kentáásí imáyáavinkeni'a éta Áánútun-amankombo arááímo kwétainita umáíya máéno. ¹³sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéombo éna Áánútu séna máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máéro siráivo Áánútun-amankomo túwa'naa ína'o sáwí-imayaamo tuwé'o é'a aúnaí'a umái ménaaowe.

¹⁴Áánútun-amankomo kwésintembo kwégwaraawai Áánútu áánimbaa'an-owe. ¹⁵Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá máyáiwai íma inkaisí-í'a umátínkáísana inkaisí-yántáákó íma tátokaisa'a máyáavo Áánútu áánimbaari'a umátínkáísa'a Áánútumba kwéaaye'a sé'a kesivoó kwése'a kwémaewe. ¹⁶kesáá séta Áánútu áánimbaata úneyaamo kwésunda Áánútun-amanko kentáásirumpimba ména séna mindá árair-aimban-iye kwésiye. ¹⁷Áánútuna iyámpói úndaya póta Áánútumo kentááyávénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráísitimo mayánínten-umaiya mayánaundayaawe. umbai-yántáá'ó

kwempímbó kwáyontemba kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyáimba póta naaémba kweséya ságayan-ayampa'a ménaundayaawe.

Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkanin-kwasai.

¹⁸ maarán-áímbá imáyáa é'a sé'a árai'a Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkainata mindáyaveta imáyáa kwéeta kentáávímbá kwáyáin-umbai-yantaataveta íma anón-imayaa kwéundayaawe. ¹⁹ Áánútu áánimbaare ayáámúmbaareya únasaya Áánútumo tarórurain-tantaako kwaí-kwaankowe taaigówé amápa-karaan-tantaakowe kentáámó suwánanaaontavesa mósá titaagwirésa amu'marésa máyáawe. ²⁰ naaóv'á'á Áánútu tarórurain-tantaatavena séna kampindágwiniye séna kwená imáyáavinkemba séna íma miwítí imáyáavinkemba siráimba maarán-imáyáá éna séna ²¹ naaémba kampindái-yántáá'á aambá áúntinkaanana taróruraunda-yantaa'a ó'a íma kampindámae iyíniye. kesí iyámpóímo iyátínkáanasamo kawe'ó umáímo ménaaontemba mintántáákó miráumai kawe'á umái kwéniye Áánútu minímáyáá uráíye. ²² maarán-áíntá ísaraumne. aaraimó iyámpóímo tinkésamo eésé'ó ontembá Áánútumo amápa-tantaa'o tarórurain-tantaako eésé'á kwéena Áánútumo paárinintavena amu'maréna máyáíye. ²³ íma Áánútumo tarórurain-tantaakowe su'mainivo kesáágwárá'á miráyá kwéeta Áánútumo to'mayaa úmakain-tantaa'o simíníntaveta imáyáa ónaundayavenaya Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kesirumpintá kumbáyáísata eésétá kwéeta amu'maréta máyaunanaya Áánútu kwenayáámúmbaare kwenáánimbaare síkenaya aúná-kuwawaa'a umásinkanintaveta amu'maréta máyaumne. ²⁴ Áánútu kawer-ámpá'á mésinkonka'a séta árai'a Áánútuna iyámpóíya éta kweséya ménaumne séta amu'maréta máyaumne. awánasuwaunda-yantaataveta íya amu'maréta ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta ménaumpo ²⁵ ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta méta séta árai'a paáriníye séta íma sívón-káínata asiramái amu'maréta ménaumne.

²⁶ íma asiramái-kwaasi méta kawer-ámpátá kwégunanaya umbai-yántáá'á kwétatoraisana póna Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isata nóraumaiya Áánútumba áísaa onanayá súwa'naa íníyo séta sirumpintá kanagíré su'mai téta íma kanaán-umai aai kwésunanaya Áánútun-amanko kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai kwésisana ²⁷ Áánútun-amanko Áánútumbo arááímo kwétain-aimba séna kwená kwaási-imayaa éna mirán-áímbá kwésimba póna Áánútu kentáási imáyáa awánaiwai póna kwenamankómó sin-áímbá kwéisaiye.

²⁸ maarán-áímbá ísaraumne. kwená kwaási-i'a ónaundayavenaya ítámakaisata kwená imáyáa kwéeta máyaunanaya sáwí-yantaare kawé-tántáaré kesópataamo timbá Áánútu mintántáá'á kawe'á kwéumasinkaintaawe. ²⁹ naaóv'á'á Áánútu kwendéi-í'a umái ítámakowaiyavena séna kesááninkaamba ónááowe siráimba póna

kwenááninko Ísu kentáásuwaao-i'a isatá kwenáúnavarita úne. ³⁰naaóvá'á ítamakowaiyavenaya sááyena kwenaúranka'a arupí umásinkenaya kwenááninkaani'a kwéumasinkaintaawe.

Áánútu arumbá kwésimenaya Ísumba ai'marówana kumpukáin-kwasai.

³¹Áánútu miráumai súwa'naa uráimba pó'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. sáwí'a umátinkanae sésayaamo mirámó onááomba íma kanaán-umai kentáá usáyaaitanaaowe. ³²Áánútu kwenááninkomba íma tátorena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáínkwáe sénaya ai'marówana kumpukáiyé. mirá uráimba póna súwa'naa ínín-tantaa'a úwoi simíníntaawe. ³³Áánútu kentáá ítamakowaiya kwenaúranka'a arupíya umásínkarainta pósa évakarawai íma kanaán-umai aavimbá maisínkáánaontaawe. ³⁴évakarawai kentááyávésa puwígwáe sésa íma aavimbá maisínkáánaowe. Ísu Káráísiti kentááyávénaya séna puwéna usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámp'á ména kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a kwéaisaa-iyé. ³⁵mirá kwéintavesa évakarawai íma kanaán-umai Káráísitiyeyaamo máyaundavakenta sírááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye. umbai-yántáá'ó kesópataamo tíndawe aosaambó kwisínkáánaontaawe sáwí'ó umásínkanaaontaawe sááimo sínkáíníntaawe unáánkwátói-iyaaínta ménaundayaawe évakarawaimo sínkamonaaontaawe puwónaundayaawe mirán-tántáá'ó kesópataamo tínímba Káráísitiyeyaamo máyaundavakenta íma kanaán-umai sírááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye. ³⁶naaóvá'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

ená kwaásiya úndarakemba évakarawai kentááyávésa sésa
tínkamónasa puwígwáe-imayaa úmae kwéiyowe. sipisípimo
tuvúwówanamo púwíntemba kentááyávésa tínkamónasa
puwígwáe kwésimae íyówe

agaimaréna siráiyé. ³⁷mirá-sáwí'ó umásínkáanta íma imáyáa únanaya Ísu Káráísiti arumbá kwésimimba póna asiramásínkáísata miwí kwéusayaaitaundayaawe. ³⁸⁻³⁹maarán-áímbá árarir-aimba isa'á ísaraumne. Áánútu arumbá kwésimenaya Ísóigo Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpukáimba pósa Áánútunopa'ó máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. puwónaundayaawe úwoi máyaundayaawe Áánútunopa'ó máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. kwíyómpaken-kwayo'naraware taraváá-kwáné ívé'ó kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaare kwíyómpakewaiye kwaántá-kwaasiti máápakewaiye Áánútumo tarórrurain-tantaare mirán-tántáátónkó íma kanaán-umai Áánútunopa'ó máyaundavakenta sírááwanaya Áánútu kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

Póro Ísareri-kwaasi arumbá umátínkarain-kwasai.

9 ¹kemá Póro Ísu Káráisitina kwaásima é'a árarir-aine su'mai kwésunana Áánútun-amanko kesirumpimbá ména kárákwiyisa'a maarán-áimbá árarir-aimba kwésimatimune. ²kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkembo kemá tiráunda isa'á imáyáa únana sirumbá kwéisana sirunkó umbaí támae kwéiyiye. ³miwí Ísu Káráisitin-aaiyavesa íma áraire semba pósa árairemo sésamo kesí anondámo usámaiyanamo Áánútumo siyuwáinanamo Ísu Káráisitimo ánaembo umásiyuwanimba mindá kanaániye kwésune. ⁴miwí kesí kwaási Ísareri-andarakewai Áánútu kwenáánimbaari'a umái ítámakena kwená ságayamba agaráátinkena aaimá simái tarútinkena kwená áamámba simátimena simái asirámakain-aimba simátimena Áánútuna imáyáamo mósá kwémaraan-amba agaráátinkowasa ⁵ááeraan-anon-kwaasi miwí títkwá'náma uwaná Ísu Káráisiti iyámpói aú'mái miwítí ándáva'a kumbéna amáparawaira'a kárákwiyisata kwenáwíta mósá ma'maéta kwéiyunda mindá árarir-aimban-iyé.

⁶Áánútu Ísareri-andaraken-kwaasivinkemba íma amápa'a ítámakaivo évakarawai ítámakaimba Áánútu asirámakain-aimba arááfraiye íma seénáisiaye. ⁷Ááváramu aísavutantamba uráawai íma amáparawain-ovo évaka'a Áánútuna iyámpói owaná naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna enááninko áwí'a Áísákaa kwenáisaavutantamba ónááowaiye su'maiyavena séna enaísavutantamba kwéowe sénááowe Áánútu siráiyé. ⁸mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ááváramu aísavutantamba uráawaivinkemba íma amáparawain-ovo Áánútu kesí kwaásima owémó asiramáimo siráiwaiye su'mai Áánútuna kwaásiman-owe. ⁹naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba séna sún-dakanaama tína'a máyáanana Séraa inaamaí-iyámpói ankániye sirómba ¹⁰mináímbá kentáa síkwá'náma Áísákaantavena siráiyé. kwemá anón-éna aaraí mayówana awainínkó áwí'a Árépéka agováraer-iyampo ¹¹íma tínkaroyasarai miníyámpóirái íma mayái mairóyanka'a ¹²Áánútu minínínkóntávéna séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwái naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé. Áánútu kwená imáyáavinkemba kwená kwaási-i'a umái ítámarena tááyaraivo miwítí mayái íma awánarena tááyaraiye. miráumai naaóvá'á séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwai naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé. ¹³Áánútun-ai aúváivimba miníyámpóiráiyávéna agaimaréna séna

Yákópomba ítámare'a Ísomba

sínaaemba umámune Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé.

¹⁴évakarawai mindáyavesa imáyáa ésa kampa'á sésa Áánútu íma arupí kwéiyemo kwésemba mindá kampar-áimbán-iyé. ¹⁵naaóvá'á Áánútu Mósesintavena séna

sirumbá umátinkanae súndawaiyave'a sirumbá kwéumatinkaumne.
 kawe'á umátinkanae súndawaiyave'a mirá kwéune
 siráiyē. ¹⁶ miráumai kwaási tiráái kwétaintavenawe kwaási kawe'-
 máyái kwémayaantavenawe ímanivo Áánútu kwená imáyáavinkemba
 séna sirumbá umátinkanae siráintavena kwená kwaási-i'a umái
 kwéitamariye. ¹⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna
 Mósesi máyonka'a Ísipi-marava'a kárákwirowai kwentávéna Áánútu
 séna amápa'-maravaken-kwaasi kesí asirayándéimó enane'ó
 úndama awánésa kesúwí'a isáígwáe sé'a embá kárákwiyi-
 mayaira'a usásinankaraumne Áánútu siráiyē
 agaimaréna siráiyē. ¹⁸ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba
 kwembó arááímo tainí'o énamo sirumbá umátinkanaemo simbá arumbá
 umátinkena kwembó arááímo tainí'o énamo tiruntémó máráani'o imbá
 tiruntémá máráani'a kwéumatinkaiye.

Áánútu áwáá'a tiyéna arumbá umátinkenamo in-kwásái.

¹⁹ mindáyave'a imáyáa é'a maarán-áimbá íma seró. sáwíta kwéundaya
 nóra séna Áánútu aaivintá kwémaisinkaiyo. Áánútu imáyáa éna séna
 sáwí'a ónááowe siráimba mindáya sáwí'a kwéundayaawe. miráumai
 aaivimbó kwémaisinkainta mindá sáwí'a kwéiyē mináimbá íma seró.
²⁰ keinárawa'a úwoi-kwaasi máyáavo Áánútumo siráinda-aimba anondá
 íma seró. maarán-áimbá imáyáa oró. sawei-ánáveumba ombá karí'-
 márámá mairésa sawei-ánáveumba úmaraawana misáwéi-ánáveunko
 íma maarán-áimbá séna nóra éra kembá mirá kwéumasinkao íma
 kwésiye. ²¹ sawei-ánáveumbo ombá mimbórá-karí'-márámá mairésa
 kaer-ánáveumba úmaresa moóravimba úwoi-mayai maésa moóravimba
 kawe'-máyái kwémayaamba mindá miwínéimán-iyē.

²² Áánútu miraráámbá kwéiyē. Áánútuna asirayáné áwáá'o
 kwésine awánanaaontavena sáwí'o uráan-kwaasimo tínkamimiba
 miwítí meéyámbá póna ááéma íma tínkamimiba timu'maréna ména
 naaémba tínkaminiye. ²³ kentáá ítámarenaya arumbá umásínkáinta
 póta kweséya ságyan-ayampata méta kwená ó'oran-kawe'-mayai
 awánanaundayavenaya Áánútu sáwí'o uráan-kwaasi íma ááéma
 tínkamimiba timu'maréna máyáiyē. ²⁴ íma Yútaa-kwaasivinkene su'maiya
 sááyaraivo ó'onkaa-kwaasigwara'a tááyariye. ²⁵ miráumai naaóv'á
 Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Ósíya agaimaréna séna

Áánútu séna íma kesí kwaási-i'a uráan-kwaasiyave'a kesí kwaásiman-owe
 sé'a ímo sirumbó tímakaundayave'a sirumbá kwétimune sénaumne.

²⁶ íma kesí kwaásiman-owe siráundava'a máyáawaiyave'a naaémba
 kesáánimbaa'an-owe sénaumne Áánútu asirayánkwáráwái síníyē
 Ósíya agaimaréna siráiyē. ²⁷ naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a
 Áísáya agaimaréna séna

Ísarerin-andaraken-kwaasi sáwíva'a ésa nonáámááíraamba umái sáwíva-kwaasi ménaaovo Áánútu íma amápa'a tiránívo évaka'a sáwí'o umái máyáampinkemba tiráníye. ²⁸Ísóigo amáparawai avekáán-umai aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímatuwaniye agaimaréna siráíye. ²⁹moóráva'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo amápar-asirayambo tokáiwaimo sénamo évakarawai íma tínkamonda tiyúwánasa mésa iyámpói tinkánááowe siráinkakai Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesáágwárá'á miráyá úsino agaimaréna siráíye.

Ísareri-kwaasi Ísun-aaiyavai íma áraire siráan-kwasai.

³⁰mináínkóná ááimba maarán-áimbán-íye. ó'onkaa-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umáímo máyáan-ambo ímo avakáá uráawai Ísu Káráísitin-aai isésa sésa áraire siráamba póna Áánútu kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye. ³¹miwí mirá uráavo Yútaa-kwaasi Áánútu ítámakaiwai sésa Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwaráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo Áánútu Mósesimbo simámakain-amaankona ááimba íma isésa kwenaúranka'a íma arupí umái máyáawe. ³²⁻³³Áánútuna ámáamba kwaráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo kwenááiyavesa íma áraire siráantavena íma arupí umátínkaraiye Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba Ísuntavena simái agaimaréna séna

Áánútu séna ísáaro. Sáiyono-naopa'a moórá-ontamba maráúnda pósa minóntánká'á tísamaima turarésa tanaambá vánááowe.

óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigeayávésa ónááowe siráíye

mináímbá agaimaréna siráíye. óntanemo siráimba Ísuntavena siráíye. óntanka'o tanaambó vaantembá Ísu Káráísitin-aai araaisésa miráumai tanaankáámbá vará'naumai máyáawe.

10 ¹maanáímbó simátíménda ísáaro. kesí kwaási Yútaa-kwaasi sáwí'o umáímo máyáapinkemba Áánútu iyátinkanintavena áváraumai sirááíma kwétaisa'a Áánútumpa'a áísaa úmae'a kwéiyune. ²Yútaa-kwaasi Áánútuna mayái mayánáe sésa karuwaa'a kwéombanivo Áánútun-aagona ááimba íma ísaraamba tuwánaraumne. ³Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba íma awánésa kampar-ántávésa árair-amban-íye sésa pósa Áánútuna árair-amba íma kwégwaraawe. ⁴ámáamba kwaráúndayavena Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkaniye sésa Yútaa-kwaasi kwaráan-amba Ísu Káráísiti séna minámbá ánásaivo kesááiyavesa áraire sewáiyávéna Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaimbanivo Yútaa-kwaasi minámbá íma kwégwaraawe.

⁵ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya Áánútu arupíya umásinkaniye kwésen-aintavena naaóvá'á Mósesi agaimaréna séna

minámáámbó amápa'o kwaráiyawai
kawe'á umái ménaaowe

siráiye. ⁶ Áánútun-aaiyavesa árairemo kwésewaimo arupí umátínkáin-aintavena agaimaréna séna

maarán-áimbá íma seró. nááwa kwíyómpa'a irénawa Káráisitimba áí'maena kumíníyo. ⁷ nááwa pukáan-kwaasi máyáapa'a kuréwa Káráisitimba áí'maena tíníyo. mirán-áimbá íma seró. ⁸ Áánútun-aai kentirumpimbá egwaa'á kwáyáísa'a kwésewe agaimaréna siráiyeye. Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire seró-áimbá kwésimatimundayaawe. ⁹ mináimbá maarán-áimbán-iye. Ísu kentáásí Ísóigoman-iye avora'ó simátíme'o kentirunkákémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiyemo síyanamo éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu iyátinkaniye. ¹⁰ Áánútun-aaiyaveta kesirumpintá áraire kwésundaya kwenaúranka'a arupíya kwéumasinkaintaawe. avora'ó mináimbó kwésimatimundaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaiye. ¹¹ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

siráintembo ínfwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiyeye.

¹² mináimbá amápa-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútu aúranka'a mimbóráí'a kwéontavena siráiyeye. Áánútu amáparawaira'a kárákwiraiwai éna súwa'naa ínkwáe sésamo simámén-kwaasi anón-kawe'a kwéumatinkaiye. ¹³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ísóigontavesa sésa sáwí'o umáímo máyaundavinkemba siráníyone kwésewai amáparawai mirá íníye agaimaréna siráiyeye.

¹⁴ Áánútu íma máyáiyeye-aimbo sewáímó ombá súwa'naa uwo íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo ísáawaimo ombá mináíntávésa áraire íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo kosimátíméwasamo ombá mináimbá íma kanaán-umai kwéisaawe. ¹⁵ ímo tí'marááwasamo ombá íma kanaán-umai kogwésimatimewe. Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

áséi-kwasaimo kosimátíméwai
aamoí kwéumatinkaawe

agaimaréna siráiyeye. ¹⁶ mináséi-kwásái kwéisesamanivo évakarawai arááíraawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo kawer-áimbá kosimátimunasaya
mináíntávésa íma áraire kwésewe

agaimaréna siráiyē. ¹⁷Ísu Káráisitín-aaimo simátíméwasamo isésamo ombá kanaán-umai áraire kwésewe.

¹⁸Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aai árai'a á'a ísaraawe kwésune. mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna amápa'-marava'a kwénaesa simátímúwana mináínkó kóyáwé uráiyē

agaimaréna siráiyē. ¹⁹Yútaa-kwaasi Ísareri-kwaasi mináínkóná ááimba á'a ísaraamba mindá árair-aimban-iyē. naaóv'á'á Mósesi Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiyave'a sé'a úwoi-kwaasiman-owe siráamba miwíyáv'é'a kesí kwaásiman-owe sénaundayave'a áwáá'a kwétiyē'a tirunkó sáwí'a umátinkaniyē

Áánútu siráiyē Mósesi agaimaréna sirówana ²⁰naaémba Áísáya íma áá'a kwégowana agaimaréna séna Áánútu séna

nóra simáíya Áánútumpa'a ténaumno-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne. Áánútumba agaráásínkáaro-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne séna ²¹Ísareri-kwaasiyavena séna túwa'náa ónaumne sé'a kesópa'a teró símae kwéiyunasa kesáái araaísésa kembá tínaaemba kwéumasuwaawe

Áánútu siráiyē Áísáya agaimaréna siráiyē.

Áánútu Ísareri-kwaasi arumbá kwéumatinkain-kwasai.

11 ¹simátíménda ísáaro. árai'a Áánútu kwená kwaási Yútaa-kwaasi íma ánaaemba umátímakaiyē. kemá miwívínkéwái'é'a Ísareri-kwaasi pó'a Ááváramu aísavutantambo úndawai'é'a Pénisamini minándárákéwáímá úne. ²naaóv'á'á Áánútu Yútaa-kwaasi ítámarena ánaaemba íma umátímakaiyē. Íráiyaa-aai agaimakáimba ísaraawe. naaóv'á'á Íráiyaa Ísareri-kwaasiyavena í'ai séna Áánútuntavena séna

³Ísóigoo enáái simátímakaawaivinkemba sáwívarawai tínkamuwasa púwúwasa óntan-taareima tawísíyuwesa entávésamo imáyáamo ésamo póimo tuvú'máimo agaimakáan-taareima tawísíyukaawe. enááimo simátímakaawaivinkemba keyáá máyaunda pósa kenkwárá'á sínkamonaawe

Íráiyaa súwana ⁴Áánútu simáména séna

ímanivo kesí kwaási ménaaontavena sáwívarawai 7,000 kwaasi tátokaunasa kampar-ísóigó áwí'o Páárimba kwenáwí'a íma mósá makáawe

Áánútu simámakaiyē. ⁵mirámó uráintemba ívékwara'a Áánútu arumbá umátínkáíwaiyavena Yútaa-kwaasivinkemba évakarawai ítámakaisasa máyáawe. ⁶miwítí mayáíyáv'éna íma ítámakaivo arumbá umátinkenayavena ítámakaiyē. miwímó kawé'-má'yáímó mairáawaina anondá íma ítámakaivo kwemá arumbá umátinkenayavena ítámakaiyē.

7miráumai Ísareri-kwaasi Yútaa-kwaasi Áánútumo kwenauranka'o arupímo kwéumatinkain-amba avakáá uwááesa owasá amáparawai íma awánaraavo Áánútumo ítámakawai évakarawai awánaraawe. Áánútu tááyaramba táá'a káúnkurain-kwaasiraamba ésa íma ísáawasa évakarawai ísaraawe. 8naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu séna tívón-kamátinkaumne súwana tívó kwégowasa íma kanaán-umai aai ísaraamba mirámó uraántemba ívékwar'a mirá kwéowe

agaimaréna siráisana 9Téviti agaimaréna séna toóntávésawe su'mai anón-imayaa ésa sésa kawel'á umáíya máyauumne síyambanivo mínímáyáágó kampa'á simátiyuwainasa sáwí'a umái mésa sáwí-meyamba mayánááowe. 10miwí túramba kavíkurainasaraamba íma awánanaaowe. miwítí umbai-yántáá'á kwaíkwai'a éna íma ánásaniye

Téviti siráíye. 11mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yútaa-kwaasi kampar-ámbá kwégwaraambanivo naaémba íma mirá ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraanka'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'ó métínkáin-aimba ísésa áraire kwéseмба Yútaa-kwaasi ísésa tirunkó sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe. 12Yútaa-kwaasi sáwí'a ésa sáwí-amba kwégwaraamba mindáyavesa ó'onkaa-kwaasi kawer-ámbá kwégwaresa kawel'á umái máyáawe. miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kawer-ámbá kwaránááomba sáwívarawai tuwánésa ávááraumai kawel'á umái ménaaowe.

ó'onkaa-kwaasi kawer-ámpá'á mégwétinkain-kwasai.

13íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu kentávéna séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaimba mimbáyái anóm-bayaiman-íye kwésune. 14ó'onkaa-kwaasi kwésimatimunda imáyáa é'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi ísésa tirumbá sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe-imayaa kwéune. Yútaa-kwaasi mirá íyana Áánútu kawer-ámpá'á métinkanintave'a ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae kwéiyune. 15Áánútu Yútaa-kwaasi ánaaemba umátímakainka'a ó'onkaa-kwaasi sáwívarawai kwená kwaási-i'a umátínkaraisasa miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Áánútumpa'a tíyana Ísu Káráísitina kwaási-i'a umátinkanimba pukésa usásinaara'naraamba ónááowe.

16Yútaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. évakarawaimo toómbó ayááímó topámbaimo Áánútumbo ámémba mintómbá mótú'a Áánútundeiman-íye. évakarawaimo sésamo mintái-ánú'á Áánútundeiman-íye sembá mintáímá amápa'a kwendéímán-íye. 17moórá-taigo áwí'a

órivema kígauva'a kwáyáin-taima mintáiráámbá umái Yútaa-kwaasi máyáawe. Áánútu minórívé-táígo ayáánamai arátuwena úmípakemba áváár-orive-taigo ayáánamai ará'mai máyavusumaraisana ávóiraken-anomba tamandéna anón-uraiye. áváár-orive-taigo ayáánamairaamba kemá ó'onkaa-kwaasiman-owe. ¹⁸ mindáyave'a kentúwí'a íma maimaé iyé'a arátukain-ayaanamaiyave'a úwoisamba owatá kesáá anómba úne íma seró. mintáígo asirayámbá kwétimivo keinárawa'a mintáígo mbá íma asirayámbá kwéamevo kentúwí'a íma maimaé iyóro.

¹⁹ kentúwí'a íma mósá maré'a sé'a Áánútu kentáá máyavusumarinintavena ayáánamai arátukaiye íma seró. ²⁰ maarán-áimbá árair-aimban-iyé. Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire siráantavena arátukaisa'a keinárawa'a áraire siráantavena miwí tinondá máyáawe. mindáyave'a íma kentúwí'a mósá máréwana táá'a káína'a kárákwiyoro. ²¹ Yútaa-kwaasi ayáánamai-uramban-ovo Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sentávéna arátúwáísasa máyáamba pó'a keinárawa'o mirámó íyanamo éna Áánútu mirá íníye. ²² Áánútu évakarawai arumbá umátinkena évakarawai sáwí-meyamba timínímba imáyáa oró. sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tiména kembá kawé'á kwéumatinkaiye. kawé'ó umátínkáípa'o ímo maí'mai'o íyanamo éna ayáánamaimo arátukaintemba keinárawa'a mirá íníye. ²³ Yútaa-kwaasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire síyanamo éna Áánútu asirayámbá tokáiwai tiréna ááemo maémáempa'a mótinkaniye. ²⁴ ó'onkaa-kwaasi áváár-orive-taigo ayáánamairaamba owaná Áánútu arátuwena kawer-órivé-táíwímbá máyavusumakaimba mindá umbaí tairáiyé. Yútaa-kwaasi kawer-órivé-táíráámbá owaná Áánútu minkáwé-táígo ayáánamai arátukaimbanivo ókwara'a maimaí Yútaa-kwaasi máyavusumaranimba mindá íma umbaí téna kanaán-umai íníye.

Áánútu amáparawai arumbá kwéumatinkain-kwasai.

²⁵ kesí kwaásiyono. kesáá anón-kwaasiya úne sevó sé'a avora'ó simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sembánivo íma mirá úmae iyésa naaémbo ó'onkaa-kwaasimo Áánútumo ítamakaiwaimo Áánútunopa'o tíyanka'a Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááowe. ²⁶ miráumai Áánútu Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúvávímba agaimaréna séna

sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáiwai Sáiyono-naopa'a paáréna Yákópo aísavutantamba uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáníye. ²⁷ sáwí-imayaa maitíyúwáandara'a simáímo tarúmakaunda-aimba paáriníye Áánútu siráiyé agaimaréna Ísareri-kwaasi Yákópo aísavutantamba uráawaiyavenawe miwítí anón-daopa'a áwí'a Sáiyono-naopatavenawe agaimaréna siráiyé.

²⁸ Yútaa-kwaasivinkemba sáwívarawai Ísu Káráísitin-aaí arááíraamba pósa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá ompínkémbá ó'onkaa-kwaasi kwenáái is'é'a áraire siráawe. Yútaa-kwaasi tíkwá'náma Áánútu simái tarúmákaintavena miwí tísavutantamba uráawai kwená kwaási-i'a umái ítámakaiye. ²⁹ Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítámakena kawé'á umátínkaraimba íma ivátiyuwena ó'on-imayaa íniye.

³⁰ ááéma kemá ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aaí arááíraawasa naaémba Yútaa-kwaasi mirá uráamba póna ívé'a Áánútu keinárawa'a arumbá kwéumatinkaiye. ³¹ Yútaa-kwaasi Áánútun-aaí arááíraawana keinárawa'o arumbó kwéumatinkaintemba naaémba miwí arumbá umátinkaniye. ³² amáparawai Áánútun-aaí arááísiwána Áánútu séna sáwí'o kwéomba mindágo tátokaiye séna arumbá umátinkanintavena mináímbá siráíye.

Áánútu áwí'a anómbo úmae kwéiyin-kwasai.

³³ Áánútu ávááraumai arumbá umátinkena kawer-ímáyáá éna amápa-tantaatavena imáyáá isaná mirám-baaran-aimbo Áánútunopa'o kwáyáimba íma kanaán-umaiya kwéisaunanaya mirám-baaram-bayaimo kwémayaimba íma kanaán-umaiya kwéawanaundayaawe. ³⁴ Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma kanaán-umai kwéisaawe.

Ísóigomo máyáim-bayai íma kanaán-umai táásá umai

kwémayaawe. ³⁵ moórá-yantaa'a simíya'a kemá anondá tíménoma

íma siwáímá póna kwemá ísarena kwétimiwaiman-iyé

agaimaréna siráíye. ³⁶ Áánútu amápa-tantaa'a úmáráísana kwená asirayámbá kwáyáintavena amápa-tantaa'a kwáyáimba pósa kwenáwí'a mósá maránááontavena amápa-tantaa'a kwáyáíye. mindáyaveta Áánútumo mayáímó kwémayaimba íma kanaán-umaiya amápa'a kwéawanaundayaanivo kítoka'a kwéawanaundayaaníye. kwenáwí'o anómbo úmae kwéiyimba árair-aimban-iyé.

Áánútuna mayáí kwémayaan-kwasai.

12 ¹ kesí kwaásiyono. Áánútu ávááraumai arumbá umátínkáintave'a maarán-áímbá asiramái simátimune. keinárawa'a kentúma Áánútumpa'a kwéame'a kwentáv'é'a imáyáá kwéé'a kwená mayáíyé su'mai kwémayaiyana aamoí umátinkaniye. mirámó é'o é'a kwená imáyáá áraí'a mósá maránááowe. ² marapá-kwáásímó sáwí'o kwéontemba íma mirá é'a Áánútu kwésin-aintave'a owé síyana kentí imáyáá aúnaí'a umátinkaina'a aúna-kwaasiraamba umái ménaaowe. mirámó é'o é'a Áánútumbo arááímo kwétain-aimba is'é'a Áánútumo aamoimó kwéin-aimba is'é'a kawé'-má'yáí-áímbá is'é'a kwená kasenku-ímáyáámó kwéimba isánááowe.

³ Áánútu úwoi súwa'naa uráíntave'a maarán-áímbá simátimune. kentúma íma maé iyé'a anón-kwaasiya úne íma seró. Áánútu túwa'naa

isa'á íma kwaásiti asirayánká'án-ivo Áánútuna asirayánká'á kwená mayái kwémayaamba mindáyave'a imáyáa é'a kentúma íma maé íyóro. ⁴kentúwawaa'a imáyáa oró. tíyayaanko kwená mayái kwémayaisana moórá-mora-yantaako mirá kwéisata ⁵miráumai kesáá sáwíva-kwaasi méta Ísu Káráisitiyeya tarúmai mimbórá-kúwawaa'a ma'mái máyaunanaya ⁶Áánútu úwoi súwa'naa isatá moórá-morawaiya kentáási mayái mayánaundayavena Áánútu asirayámbá siménaya Áánútu asirayámbó timénamo kesáái simátíma'mae nááóromo siráinda árir-aimban-iyé sé'a mirán-oro. ⁷asirayámbó timénamo túwa'naa orómó siráindawai mirán-oro. asirayámbó timénamo kesí aambó agaráátínkáaro siráindawai mirán-oro. ⁸asirayámbó timénamo asiramátínkáaro siráindawai mirán-oro. kentí náaindaambo taaímbaimo kwétimewai kawé'á kwéovo mirán-oro. kárákwiraawai kawé'á kwéovo mirán-oro. kawé'ó kwéumatinkaawai aamoí kwéiyapakemba mirán-oro.

⁹moórá-morawaivimbo tirumbó kwétimemba íma kampa'á síyamba árai'a tirumbá tíméro. sáwí-mayai tínaaemba umáme'a kawé'-máayái tátoraaro. ¹⁰Ísu Káráístina kwaási ontáv'é'a mimbórá-ákúnkááni'a é'a pó'a moórá-morawaivimba tirumbá kwétimé'a moórá-morawai túwí'a mósá máráamba karuwaa'á é'a máéro. ¹¹Ísóigompa'a imáyáa kwé'e'a íma tivón-káína'a tiyáántán-kwimai Ísóigona mayái karuwaa'á oró. ¹²Ísu Káráisitimo kumíníntave'o amu'maré'o máyáamba tirunkó aamoí ínana umbai-yántáá'ó kentópa'o kwáyáimba íma imáyáa é'a asiramái mé'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándáaro. ¹³Áánútuna kwaási ímo toómbó makéwai túwa'naa e'a namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá tíméro.

¹⁴sáwí'lo umátínkáawaiyava'a Áánútuntave'a sáwí'a umátinkaa'o íma sé'a kawé'á umátinkaa'o seró. ¹⁵aamoimó kwéowaise kegwárá'á aamoí oró. ivi'ó kwéetaawaise kegwárá'á ivi'á taaró. ¹⁶mimbórá-ímáyáá umái mé'a anón-kwaasiya úne íma sé'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a máyáaro. kesávái-ímáyáámó ombá keyáá kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne íma seró.

¹⁷sáwí'lo umátínkarewa'o é'a anondá íma mirá umátínkáaro. kwaási túranka'a kaweré su'mai umái máéro. ¹⁸amáparawaivimba paru umái ménae sé'a tiyáántán-kwimai miráumai máéro. ¹⁹sáwí'lo umátinkaiya'o é'a anondá íma mirá é'a méwana Áánútu anondá sáwí-meyamba timíníyе. mindáyavena Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigo séna sáwí'lo iyawaina anondá-meyamba timénaunda mindá kendéimán-iyе. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne siráiyе agaimaréna siráiyе. ²⁰mináímbá imáyáa é'a maarán-oro. Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

namuro-kwáásímó tááimo kwétinkaimbo é'a toómbá tíméro.

namuro-kwáásímó nontávénamo kwétinkaimbo é'a tíméro.

mirámó íyasamo ésa sáwí'lo umátínkáantavesa tigaemá ínyе

agaimaréna siráiyé. ²¹sáwí'o kwéowaina ááimba íma usáyaaitanivo kentí kawe'-má'yálgó sáwí-mayaigomba usáyaaitano.

kárákwiraan-kwasai tísamaivimba áíkwiyon-kwasai.

13 ¹amáparawai marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánúto asirayámbó ímo tímakainkakai íma kárákwiyi-mayai mairáasino. Áánúto miráumaimo kárákwiraawai usásintinkaraiye. ²marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi Áánúto usásintinkaimba pó'a miwí táái isé'a íma arááíséro. araaisíyambo é'a Áánúto aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba mayánááowe. ³kawe'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasiyavena íma táá'a kaisasá sáwí'o kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasi táároi kwéinkaisewe. kárákwiraan-anon-kwaasi táároi íma inkaisénáemo sé'o é'a kaweré su'mai íyasa aamoí umátinkanaaowe. ⁴kárákwiraan-anon-kwaasi túwa'naa íya'a kawe'á umái ménaaontavena Áánúto miwímá usásintinkaraiye. sáwí'o é'o é'a miwí táái inkaíséro. asirayámbá tokáamba pósa sáwí'o íyawai sáwí-meyamba timénááovo inkaíséro. Áánúto usásintinkaraimba pósa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timénááowe. ⁵mindáyave'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánúto áwáá'a síníyeyavaiye su'mai ímanivo arupí-aintave'a kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. ⁶miwí mirám-báyáímó kwémayaamba mirám-báyái mayánááontavena Áánúto usásintinkaraimba pó'a táákísi 7'ó'on-o'on-takisi orómó síya'a arupí umái mirá é'a anón-kwaasi túwí'a mósá márááro.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

⁸óntambo tímakaiya'a amatááma íma maé'a ááéma tíméro. moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó ombá Áánúto Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe. ⁹Áánúto Mósesimbo simámakain-amaanko séna aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaare íma oró. tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. túran-anda íma oró. mirám-baaran-amaankona ááimba maarán-iyé.

kesávái-ímáyáámó ontembá

kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró.

¹⁰miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowai íma sáwí'a umátinkanaaowe. miwítí kwaásivimba tirumbá kwétimewai Áánúto Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.

¹¹Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa sáwíyanka'a tína'a Ísumo kumínín-kanaamo ímo imáyáamo ontembá íma é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire siráundarata Áánúto siránín-kanaa sáwíyanka'a tínimba póta máyaundaya ívé'a minkánáá sáwíyanka'a tíníye. ¹²marapá'ó túnkain-ayampa'o máyáamba kwéanasaimba pó'a

sáwíyanka'a kwíyómpa'a ságayan-ayampa'a ménaaovo mindáyave'a sáwí-mayai tínaaemba umáme'a tiyáántán-kwimai kawe'-má'yái maé'a máéro. ¹³ságayan-ayampataamo máyaunda-kwaasiyaamo kwéundantenta mirá kwée'a kawe'á umái máéro. íma torupamáí mé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á oró. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma kwée'a aaisané íma kwése'a kawe'-má'yáímó kwémayaantave'a kentirunkó íma simái sáwí'a umátínkáaro. ¹⁴sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba íma owé sé'a tínaaemba umáme'a Ísóigo Ísu Káráísitintave'a sé'a kentáárá'á kárákwiyuwo seró.

kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'a oró-kwásái.

14 ¹maísáaro. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo asiramáímo kwégwaraawiyave'a íma tiyuwé'a keséya máéro sé'a miwítí ó'on-o'on-imayaayave'a íma aaisambá simái taaínaaro. ²Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésewaivinkemba évakarawai sésa amápa-tomba kwénaundaya kanaá kwéiye sewasá évakarawai Áánútuna aampa'ó ímo asiramáímo kwégwaraawai sésa kígauvaken-tone su'mai néta pói-ama'a íya nánaumne sewasá ³amápa-tombo kwénaawai pói-ama'o ímo kwénaawaiyavesa íma simái sáwí'a umátínkáaro. kwenááyivesa áraire kwésepa pói-ama'a kwénaawaiyavena Áánútu séna kesí kwaásiman-owe siráimba pósa kígauvaken-tone su'mai kwénaawai pói-ama'o kwénaawaiyavesa sáwí'a kwéowe íma seró. ⁴moóráwaina mayái-kwáásígóntávé'a sáwí'a óne íma seró. íma keinárawa'nein-ivo kwená anón-kwaasigondei póna kweyááríka'a séna kawe'-má'yái maé sáwí-mayai maé kwéone kwená anón-kwaasigo kwésiye. Ísóigo kanaán-umai áwa'naa ínimba póna kawe'-má'yái kwémaena asiramái méniye. ⁵évakarawai moórá-mora-tawaiyavesa sésa anóm-bono'o sí-táwain-ivo amápa-tawai úwoi-kanaaman-iyé sewasá évakarawai sésa amápa-tawai mimbórá-táwairaani'an-iyé kwésewe. amáparawai imáyáa ésa moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro. évakarawai moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro. ⁶évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa moórá-tawaiyavesa anón-tawaiman-iyé sewasá évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa toómbá Áánútunopa'a súwi simái kwénaawe. évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa évaka-tontavesa íma nánaumne sésa kwénaan-tontavesa Áánútumpa'a súwi kwésewe. ⁷métaamo puwónaundayaawe íma kendéyáánivo Áánútundein-iyé. ⁸máyaundaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta máyaunda póta púwóndaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta puwónaumne. máyaundayaawe puwónaundayaawe Ísóigondei-ita kwéune. ⁹Ísu Káráísiti pukáan-kwaasirare úwoimo súvamaimo máyaunda-kwaasirataawe kárákwiyinintavena pukéna usásinkaiye. ¹⁰mindáyave'a imáyáa é'a Ísu Káráísitina kwaási ontávé'a moórá-

morawaiti mayái awáné'a sáwí-mayaiman-iyé íma sé'a íma simái sáwí'a umátínkáaro. Áánútu amáparawai máyáawaina ááimba tísaa ínínka'a Áánútu aúranka'a amáparawaiya máyaundayavenaya póna sísaa ínínave'a mindáyave'a kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'o ró.

¹¹ mináíntávéna Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Ísóigo séna máyaundayave'a sé'a kesúranka'a amáparawai kivaíresa kesí imáyáa mósá marésa avora'á sésa árai'a emá Áánútuma óne sénááowe Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹² miráumai minkánámó tínimba Áánútu aúranka'a amáparawaiya kesáámó máyaundawaina ááinta simámendaundayaawe.

**kentáási mayáígóná aambá kawer-áné su'mai awánésa
íma sáwí-amba kwaráígwáe siráin-kwasai.**

¹³ mindáyaveta imáyáa kwéeta moórá-morawaiti mayái awánéta sáwí-mayaiman-iyé íma séta maarán-ímáyáa éta kesí kwaási kesí mayái awánésa sáwí'a ónáe seváínivo kaweré su'mai ónáe séta mirá ónaundayaawe. ¹⁴ Ísóigo Ísuwe tarúmai máyaunda pó'a maarán-áímbá áraír-aimba iyé-áímbá ísaraumne. amápa-tomba kwáyáimba íma sáwí'a isasá náíyanamo éna íma sáwí'a umátinkanivo kampa'ó sésamo naananá sáwí'a umásinkaniye sésamo náíyanamo éna sáwí'a umátinkaniye.

¹⁵ évakarawaimo mintómbá íma nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa mináímbó sewái tuwánésa mintómbó náíyantavesa sáwí-amba kwaránááowe. mirámó kwéomba sáwí'a é'a tirumbá íma kwétimewe. mirán-tómbó kwénaamba miwíyáváyé séna Kárásiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁶ kawé-tántáá'án-iyé sé'o kwéomba évakarawai tuwánésa simái sáwí'a umásínkáavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁷ Áánútu kentáárá'á kárákwiraimba mirám-baaran-tone noné naawasá íma naawasamó kwéomba ímanivo Áánútu kentáárá'á kárákwiraimba maará kwéiyé. kwenaúranka'a arupí umái paru umái máyaunanaya Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isana sirunkóyá aamoí kwéiyé. ¹⁸ mirámó kwéomba Ísu Kárásitina mayái kwémayaawana Áánútu aamoí kwéumatinkaisasa tuwánésa sésa kawé'á kwéowe kwésewe.

¹⁹ mindáyaveta imáyáa éta paru umái méta moórá-morawai asirayámbá timénáe séta siyáántán-kwimaiya mayáiyá máyáano. ²⁰ évakarawaimo kampa'ó sésamo mintómbá naananayá sáwí'a umásinkaniye sewa'ó ombá mintómbá nánáe sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba kwáráavainivo kárákwiyoro. Áánútumo kentirumpimbó kwémayaim-bayaigomba sáwí'a iváínivo kárákwiyoro. amápa-tombo naambá mindá kanaán-ivo évaka-tombo kwénaambo tuwánésa sáwí-amba kwáráamba sáwí'a umátinkaamba mindá sáwí'an-iyé. ²¹ póí-amare ándá-aran-done ó'on-ó'on-tone kwénaundamo suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a miwíyávé'a

imáyáa é'a mintómbó kwénaamba ivátiyuwe'a mirámó ombá kawe'á kwéowe. ²²mintántáátávé'o imáyáamo kwéomba Áánútune su'mai simáméro. kentirumpinkén-ímáyáánéímó kwéomba íma sáwí'a kwéune kwésevo kentirunkó kawe'á iní'a kwéowe. ²³évaka-tontave'a kaer-ímáyáá toké'a nánaum. íya nánaumno kwésewai kentirumpinkén-ímáyáágó íma naaó kwésina'o né'o é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a ónááowe. kentirumpinkén-ímáyáágó kawe'án-íye ímo kwésisasamo mirámó ombá sáwí'a kwéowe.

Ísumo ímo kwesávái-ímáyáámó uráintemba mirá oró-kwásái.

15 ¹kesáá Áánútuna aampa'á asiramáíya kwégwaraundawaiya Áánútuna aampa'ó ímo asiramáímo kwégwaraawai túwa'naa ono. sirááímo tainí'o kwéundayaawe su'mai íma imáyáa éta ²kentáási egwaa'ó máyáawai Áánútuna aampa'á asirámae kónááontaveta miwíyáváígwará'á imáyáa éta túwa'naa ono. ³Ísu Káráísiti íma kwesávái-ímáyáá éna kwaásiyavena imáyáa uráíye. mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Káráísiti Áánútuntavena séna simái sáwí'o umánkaraawai pósa kembá sáwí'a umásínkaraawe siráíye

agaimaréna siráíye. ⁴naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimakáamba maarán-áíntávésa agaimakáawe. súwa'naa ínanaya íma ááema sívón-káínata Áánútun-aaiyaveta asiramái imáyáa kwéeta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. mindáyavesa aúváiima agaimakáawe.

⁵íma tívón-káína'a asiramái máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-íye. Ísu Káráísitimo máyáintemba miráumai mé'a keinárawapimba mimbórá-ímáyáá oró séna Áánútu kwétuwa'naa-isa'a ⁶pó'a mimbórá-ímáyáá kwéé'a mimbórá-áímbá kwése'a Áánútu áwí'a Ísóigo Ísu Káráísiti avowa áwí'a mósá máráamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Ísu Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye túwa'naa uráin-kwasai.

⁷Ísu Káráísitimo keinárawatavenamo aamoí kwéintemba keinárawapimba moórá-morawaiyave'a aamoí kwéé'a mirámó kwéowana Áánútu áwí'a anómba kwéíye. ⁸naaóv'á Áánútu Yútaa-kwaasiya síkwá'náyavenaya simái asirámarowana Áánútumo siráintembo ínintavena minásíráyán-áímbó paárinintavena Ísu Káráísiti kumbéna Yútaa-kwaasi túwa'naa úwasa ⁹ó'onkaa-kwaasi sésa Áánútu arumbá umásínkáísata kwenáwí'a mósá maráúmne sénááontavena Ísu Káráísiti kunkáíye. mináíntávéna Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna ó'onkaa-kwaasivimba máyaunda enáwí'a mósá maré'a monor-ímó kwésunda enáwí'a mósá kwémaraumne agaimaréna súwana ¹⁰moóráva'a agaimaréna séna

ó'onkaa-kwaasiyono. Áánútumo ítámakaiwaiye tirunkógwará'á
aamoí íno

agaimaréna súwana ¹¹ moóráva'a agaimaréna séna

ó'onkaa-kwaasiyono. Ísóigo áwí'a mósá máráaro. amáparawaise
kwenáwí'a mósá máráaro

agaimaréna súwana ¹² Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya
agaimaréna séna

Tévíti avowa áwí'a Yési kwenándárakemba moóráwai paárinana

ó'onkaa-kwaasira'o kárákwiyinintavena Áánútu usásinankainasa
kwembá amu'maréna ménaaowe

agaimaréna Ísu Káráisitintavena siráiyé. ¹³kwesé ménaaomba

amu'maré'a máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-iyé. kwesé aráápamai

máyáantavena paru umátinkena tirumbá kawé'á umátínkáísana

kwenamankó asiramátínkáva'a kwéiyisa'a kwesémó ménaaomba

amu'maré'a máyáamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Áánútuna mayái kwémayaundayavai aamoí kwéune siráin-kwasai.

¹⁴kesí kwaásiyono. imáyáamo kwéunda-aimbo simátíménda ísáaro.

kawe-kwáási-úrumba pó'a kawer-ámbó kwégwaraan-aimba amápa'a

isé'a kanaán-umai kwéagaraatinkaawe. keinárawatave'a mirán-ímáyáá

kwéune. ¹⁵⁻¹⁶maanáúvávímbá évakar-aimba asiramái simátimunda

mináímbá imáyáa ónááontavena íma sáá'a kwégaisa'a súné. ó'onkaa-

kwaasivimba Ísu Káráisitina mayái mayánaundayavena Áánútu

si'mákaimba póna íma sáá'a kwégaisa'a asiramái maanáúvávímbá

simátimune. Áánútuntave'a sé'a maanó'ónkáá-kwáási ená kwaási owaná

enamankó ená kwaási-i'a umátínkaraiye senaná Áánútu aamoí íníntave'a

kenáái áséi-kwasai kwésimatimune. ¹⁷Ísu Káráisitiye tarúmai mé'a

Áánútuna mayái kwémayaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁸Ísu Káráisiti

asirayán-ímáyáá símísa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire

sénááontave'a mayái miwívímbá mairáunda mináímbá íma sáá'a káína'a

pó'a simátíménda ísáaro. aái kwésimatime'a mayái kwémayaunda

¹⁹Áánútun-amanko asirayámbá kwésimisa'a ó'on-o'om-bayai ímo

awánaraam-bayai maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba ó'on-

o'on-daopa'a kwénaae'a Káráisitin-ai áséi-kwasai simátíma'mae'a

iyé'a Írírikamu-marava'a kuráumne. ²⁰kemá sé'a naaó'-nao'a Ísu

Káráisitin-aaimo ímo ísaraan-daopa'a áséi-kwasai kosimátiménae.

kosimátímakaan-kwaasivimba íma kosimátiménaumpo ó'on-daopimpa'a

kosimátíma'mae'a naaónaumne sé'a mináséi-kwásái ímo ísaraan-

kwaasivimba kosimátímakaumne. ²¹naaóv'á'á Áánútun-ai aúvávímba

mirán-áímbá agaimaréna séna

ímo simátíméwasamo ísaraawai naaémba Áánútuna aamba

awánanaaowe. ímo ísaraawai naaémba

Áánútun-aaí isánááowe
agaimaréna siráimba pó'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-kwaasivimba
kosimátímakaumne.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

²² ímo ísaraan-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimundara'a kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda simátimunda-mayaigo sáwívaka'a kembá tátokaiye. ²³ kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda sáwívar-ima maisuwé'a íma kanaán-umai kwégundayave'a ívé'a maandáópímp'á kesí mayáí ánásasuwe'a ²⁴ kentópa'a kónáe-imayaa kwéune. Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaópa'a kotuwáné'a komáyáana'a súwa'naa íya'a Sépéni-marava'a kónaumne. ²⁵ aiva'á Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna kwaási kotúwa'naa ónaumne. ²⁶ Áánútuna kwaási Másétóniyaa-maravakewaiye Ákáyaa-maravakewaiye sésa ayawaí taisasá Áánútuna kwaási Yérúsaremu-naopakewai toómbá íma makáawai túwa'naa ónáe sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremuva'a kwé'a mátimenaumne. ²⁷ miwítí imáyáavinkembo mirámó kwéomba mindá kawe'án-íye. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaí kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yútaa-kwaasi toómbá íma makáawai kwétimemba mindá kawe'á kwéovo mirán-oro. ²⁸ torupámakaan-ontamba maimaé'a kweéme'a amáparawai mátímatuwe'a Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sépéni-marava'a koónaumne. ²⁹ kentí naaópa'a komáyáanana Ísu Káráísiti ávááraumai kawe'á umátinkaniye-imayaa kwéune.

³⁰ kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a Áánútun-amanko arumbá kwéumasinkaintave'a imáyáa é'a asiramái simátime'a sé'a Áánútumpa'a námúnaa kwésumpo keinárawakwara'a súwa'naa umai asiramái námúnaa seró kwésune. ³¹ Yérúsaremu-naopa'a kónaunda Yútiyaa-ayampaken-Yutaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire kwésewai sínkamovo sé'a súwa'naa umai námúnaa seró. miv'á Áánútuna kwaási máyáawai túwa'naa on-óntántávésa aamoí ónááontave'a námúnaa seró. ³² mimbáyáí ánásasuwaanana Áánútumo owémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a kweéme'a kotuwáné'a aúnái'a umái ménaumne. ³³ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya keinárawate máyáíye sé'a námúnaa kwésunda árair-aimban-íye.

kawe'á umái máero siráin-kwasai.

16 ¹ moórá-ininko áwí'a Vípi kesímánaakaanta éna Áánútuna kwaási Sénkíriyaa-naopakewai kwétuwa'naa-isa'a kwenáái simátimune. ² keinárawate kwesé Ísóigona kwaási ontávé'a kentópa'o kwínimba aamoí umánke'a keséya maiyó sé'a évaka-tantaa'o kwempímbó ímo kwáyáinda

áwa'naa oro. sáwívarawai túwa'naa ena kenkwará'á súwa'naa intáv'e'a pó'a áwa'naa oro.

³moórá-ininko áwí'a Párisiraawe awaikó áwí'a Ákwíraawe kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. mindáraiye kewé Ísu Káráisitina mayáiyá kwémayaumne. ⁴ááema sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai súwa'naa uráaya'a aamoí kwéumatinkaumne. kewé su'mai ímanivo ó'onkaa-kwaasi ó'on-o'om-baravakewai Áánútuna kwaásigwara'a aamoí kwéumatinkaawe. ⁵mindáraití naaúmpa'a Áánútuna imáyáa ésa torupamáí kwémaewaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

moóráwai áwí'a Épinitasi kwemá kesí kwaási-i'a kwéintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá Ésiyaa-maravakewai aiva'á Ísu Káráisitín-aaiyavena áraire siráiwaiman-iyé. ⁶moórá-ininko áwí'a Máriaantave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá keinárawatavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiye. ⁷kae'á Yútaa-kwaasi túwí'a Ádónaikasiye Yúníyasinteyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. kemá Ísu Káráisitín-aaiyave'a íma áraire siráundara'a áraire siráayawai Ísuna aantá-kwaasiyomba minkáé'nárai tuwánaraan-kwaasirai ésarai ááema kesé ándáma uráaiye.

⁸moóráwai Ámpíríyetasintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesí kwaási-i'a éna Ísóigoe tarúmai máyáiyé. ⁹moórá Épáanintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesé Ísu Káráisitina mayáí kwémayaiye. moóráwai kesí kwaási-i'a iwáímá áwí'a Sítékisintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. ¹⁰moóráwai Ápérísi Ísu Káráisitina aampa'á asiramái kwégwaraiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. Árisítipurasi akúntáv'e'a kawe'á umái máéro kwésimatimune. ¹¹moórá Yútaa-kwaasigo áwí'a Érótiyoninteyave'a Násísáasina akúmbá Ísu Káráisitina kwaásiyeyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

¹²moóráwai Táráívinae moóráwai Táráívosiye mindárai Ísóigona mayáí kwémayaayawaiyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. moóráwai Pésísi Ísóigo Ísuntavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. ¹³moóráwai Árúvusi Ísu Káráisitina mayáímó kwémaenamó usáyaaitaraiwainté anówa kesinóraamba uráin-ininkoteyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. ¹⁴évakarawai túwí'a Ásínkiritasiye Vírígónowe Émásiye Pátáropasiye Émásiye miwísé Ísóigona kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune. ¹⁵évakarawai túwí'a Vírórógasiye Yúriyaawe Nériyasiye kwenámáánaakowe Órímpasiye miwísé Áánútuna kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

¹⁶keinárawapimba moórá-morawaiti imáyáa kwée'a tiyáámba tíméro. Ísu Káráisitina kwaási amáparawai keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro kwésimatimewe.

¹⁷kesí kwaásiyono. maarán-áimbá asiramái simátimune. évakarawai simátímakaunda-aimba íma kwa'mái sésa kampar-áimbá kwésimatimewasa isésa taaínkaar-esa évakarawai kawer-áimbá tuwésa sáwí-ampa'a kwégoewe. kárákwiyé'a mirán-kwáásí tínaaemba umátíméero. ¹⁸mirán-kwáásí kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina mayái íma kwémaesa sáwí-imayaayavesa tirááyavaimo om-báyái kwémaesa kampa'á simátiyuwanae sésa kwaasái kwésimatimesa simái tirumbá kwéairaraawasa ímo kawé'ó umáímo aaimó ísáawai minkámpár-áíntávésa áraire kwésewe. ¹⁹keinárawa'o áséi-kwasaimo asiramáímo taagwiyávón-aimba amáparawai kwéisaantave'a imáyáa é'a aamoí kwéumatinkaumne. kawé'-mááyáiyávé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-mayaiyave'a íma imáyáa kwéomba mindá sirááíma kwétaiye. ²⁰Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya túwa'naa ína'a sáwíyanka'a Sáátáánigomba usáyaaítanaaowe. kentáásí Ísóigo Ísu úwoi túwa'naa úmae íyíntave'a námúnaa kwésune.

²¹kesé mayái kwémayaiwai áwí'a Tímóti kawé'á umái máéro kwésimatimiye. évaka-Yutaa-kwaasi túwí'a Árusiyasiye Yésónowe Sósipataawe kawé'á umái máéro kwésimatimewe.

²²kemá Tétíyasi Póro sin-áimbá maanáúvái kwéagaye'a keináraware kesé Ísóigona kwaási úndayave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune.

²³moórawai áwí'a Káyási kawé'á umái máéro kwésimatimiye. kwená naaúmpa'a kwéywaunasa Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí kwémaewe. moórawai áwí'a Érásátasi kwená naaópakewaiti óntanka'a kárákwiraiwai kawé'á umái máéro kwésimatimiye. moórawai áwí'a Kótasi Áánútuna kwaásigo kawé'á umái máéro kwésimatimiye.

[²⁴kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úmae íyímbe árair-aimban-iyé sé'a námúnaa kwésune.]

²⁵Áánútu áwí'a anómbe úmae íyóno. Ísu Káráísitin-aaí áséi-aimba kwésimatimun-aimba ísare'a áraire kwéseмба póna Áánútu kanaán-umai asiramátínkáimba pó'a kwenááyave'a asirayán-imáyáa kwéowe. naaóv'á Áánútu mináséi-kwásái aúp'á makówasa kentáa síkwá'náwe miwí tísaavutantamba uráawaiye mináínkóná ááimba íma ísaraawe. ²⁶Áánútun-aaí simátímakaawai mináimbá agaimakáawe. Áánútu maí'mai'a kwéiwai ívé'a paáriníye kwésimba pósa amápa'-maravaken-kwaasi mináínkóná ááimba isánááowe. mináíntávésa áraire sésa taagwiyavónááontavena mináínkóná ááimba paáruraiye. ²⁷Ísu Káráísitimo uráíntaveta Áánútu áwí'a anómbe úmaeta kwéiyune. Áánútu mimbórá-Ísóígó ména kweyáá amápa-tantaatavena ísaraiwai kwenáwí'a anómbe úmaeta kwéiyundaya árair-aimban-iyé.

kemá Póro súnba-aimba ánásaiye.